

Ειδική έκθεση

**Είναι αποτελεσματική
η χρηματοδότηση που
παρέχει το ΕΤΠΑ σε έργα
που προωθούν άμεσα τη
βιοποικιλότητα στο
πλαίσιο της στρατηγικής
της ΕΕ για τη
βιοποικιλότητα έως το
2020;**



ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ
ΕΛΕΓΚΤΙΚΟ
ΣΥΝΕΔΡΙΟ

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΕΛΕΓΚΤΙΚΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ
12, rue Alcide De Gasperi
1615 Luxembourg
LUXEMBOURG

Τηλ +352 4398-1

E-mail: eca-info@eca.europa.eu
Internet: <http://eca.europa.eu>

Twitter: @EUAuditorsECA
Youtube: EUAuditorsECA

Περισσότερες πληροφορίες για την Ευρωπαϊκή Ένωση παρέχονται από το διαδίκτυο (<http://europa.eu>).

Λουξεμβούργο: Υπηρεσία Εκδόσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, 2014

ISBN 978-92-872-0717-3
doi:10.2865/4110

© Ευρωπαϊκή Ένωση, 2014

Επιτρέπεται η αναπαραγωγή με αναφορά της πηγής.

Άδεια χρήσης ή αναπαραγωγής των φωτογραφιών 2, 3, 4, 5 και 13 ζητείται απευθείας από τον κάτοχο δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας.

Printed in Luxembourg

Ειδική έκθεση

Είναι αποτελεσματική η χρηματοδότηση που παρέχει το ΕΤΠΑ σε έργα που προωθούν άμεσα τη βιοποικιλότητα στο πλαίσιο της στρατηγικής της ΕΕ για τη βιοποικιλότητα έως το 2020;

(υποβαλλόμενη δυνάμει του άρθρου 287, παράγραφος 4, δεύτερο εδάφιο, ΣΛΕΕ)

Σημεία

Γλωσσάριο

I – VIII Σύνοψη

1 – 12 Εισαγωγή

1 – 2 Η γενικότερη σημασία της βιοποικιλότητας

3 – 5 Η στρατηγική της ΕΕ για την ανάσχεση της απώλειας της βιοποικιλότητας

6 – 8 Πολιτική και νομοθεσία της ΕΕ

9 – 12 Η συγχρηματοδότηση έργων που προωθούν τη βιοποικιλότητα στο πλαίσιο του ΕΤΠΑ

13 – 17 Εμβέλεια και στόχοι του ελέγχου

18 – 40 Παρατηρήσεις

18 – 25 Αξιοποίησαν τα κράτη μέλη τους διαθέσιμους χρηματοδοτικούς πόρους του ΕΤΠΑ για την άμεση προώθηση της βιοποικιλότητας;

19 – 25 Οι δυνατότητες χρηματοδότησης του ΕΤΠΑ δεν αξιοποιήθηκαν πλήρως

26 – 40 Λειτουργούν αποτελεσματικά τα συγχρηματοδοτούμενα από το ΕΤΠΑ έργα που προωθούν άμεσα τη βιοποικιλότητα όσον αφορά την ανάσχεση της απώλειας της βιοποικιλότητας;

27 – 28 Τα έργα συνάδουν με τις προτεραιότητες που αφορούν τη βιοποικιλότητα σε εθνικό επίπεδο και σε επίπεδο ΕΕ, αλλά οι δαπάνες του ΕΤΠΑ για τη βιοποικιλότητα δεν είναι σαφώς καθορισμένες

29 – 31 Το ένα τρίτο των ελεγχθέντων έργων επικεντρωνόταν στην προετοιμασία των μέτρων προστασίας...

32 – 36 ... ενώ δεν αξιολογήθηκαν τα οφέλη των επενδύσεων για τη βιοποικιλότητα

37 – 40 Η βιωσιμότητα των έργων βασίζεται στη δέσμευση σε τοπικό επίπεδο και στηρίζεται στη μελλοντική δημόσια χρηματοδότηση

41 – 45 **Συμπεράσματα και συστάσεις**

41 **Γενικό συμπέρασμα**

42 **Κατανομή και χρήση της χρηματοδότησης του ΕΤΠΑ**

43 – 45 **Επιτεύγματα των έργων του ΕΤΠΑ ως προς την ανάσχεση της απώλειας της βιοποικιλότητας**

Παράρτημα I — Ειδικοί στόχοι και δράσεις της στρατηγικής της ΕΕ για τη βιοποικιλότητα με ορίζοντα το 2020

Παράρτημα II — Κατανομή των πόρων του ΕΤΠΑ για την προώθηση της βιοποικιλότητας και της προστασίας της φύσης (συμπεριλαμβανομένου του Natura 2000)

Παράρτημα III — Δείγμα των ελεγχθέντων έργων

Παράρτημα IV — Ευκαιρίες για την υλοποίηση της στρατηγικής για τη βιοποικιλότητα, οι οποίες παρέχονται από διάφορους πόρους της ΕΕ βάσει του δημοσιονομικού πλαισίου 2007-2013, σύμφωνα με τις επισημάνσεις της Επιτροπής

Απαντήσεις της Επιτροπής

Διαρθρωτικά ταμεία: Ταμεία της ΕΕ αποτελούμενα από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης (ΕΤΠΑ) και το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο (ΕΚΤ). Σε συνδυασμό με το Ταμείο Συνοχής, η αξία των δραστηριοτήτων τους για την περίοδο προγραμματισμού 2007-2013 ανήλθε στα 308 δισεκατομμύρια ευρώ (σε τιμές του 2004). Στόχος τους είναι η ενίσχυση της περιφερειακής ανάπτυξης και η ενθάρρυνση της δημιουργίας θέσεων εργασίας.

Διαχειριστική αρχή: Εθνική, περιφερειακή ή τοπική δημόσια αρχή ή δημόσιος ή ιδιωτικός φορέας που ορίζεται από το κράτος μέλος για τη διαχείριση ενός επιχειρησιακού προγράμματος.

Δικαιούχος: Νομικό πρόσωπο δημόσιου ή ιδιωτικού δικαίου που λαμβάνει ενίσχυση από την ΕΕ για έργα που προωθούν άμεσα τη βιοποικιλότητα.

Επιμερισμένη διαχείριση: Πλαίσιο εντός του οποίου τα κράτη μέλη και η Επιτροπή εκτελούν από κοινού τον προϋπολογισμό για τα διαρθρωτικά ταμεία. Μολονότι τα καθήκοντα υλοποίησης ανατίθενται στα κράτη μέλη, η Επιτροπή διατηρεί τη συνολική ευθύνη για την εκτέλεση του προϋπολογισμού.

Επιχειρησιακό πρόγραμμα: Πρόγραμμα επενδύσεων κράτους μέλους που λαμβάνει χρηματοδότηση από τα διαρθρωτικά ταμεία, το οποίο έχει εγκριθεί από την Επιτροπή και λαμβάνει τη μορφή ενός συνεκτικού συνόλου προτεραιοτήτων και μέτρων πολυετούς διάρκειας, που αφορούν μεγάλο αριθμό έργων.

Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης (ΕΤΠΑ): Χρηματοδοτικό μέσο που αποσκοπεί στην προώθηση της οικονομικής και κοινωνικής συνοχής μεταξύ των περιφερειών της ΕΕ. Η συνεισφορά του ΕΤΠΑ υλοποιείται κυρίως μέσω επιχειρησιακών προγραμμάτων, που αφορούν μεγάλο αριθμό έργων. Το ΕΤΠΑ είναι ένα από τα διαρθρωτικά ταμεία.

Περίοδος προγραμματισμού: Το πολυετές πλαίσιο βάσει του οποίου σχεδιάζονται και εκτελούνται οι δαπάνες των διαρθρωτικών ταμείων.

Υπηρεσίες οικοσυστήματος: Αγαθά και υπηρεσίες ζωτικής σημασίας, που παρέχονται από την άθικτη βιοποικιλότητα, όπως η τροφή, η υδροδότηση και ο καθαρισμός του αέρα.

Natura 2000: Το μεγαλύτερο οικολογικό δίκτυο ειδικών προστατευόμενων ζωνών διατήρησης στον κόσμο, το οποίο περιλαμβάνει 26 000 περίπου περιοχές και καλύπτει σχεδόν το 18 % του συνολικού χερσαίου περιβάλλοντος της ΕΕ, καθώς και σημαντικές θαλάσσιες ζώνες. Το Natura 2000 αποτελεί νευραλγικό στοιχείο της στρατηγικής της ΕΕ για την ανάσχεση της απώλειας της βιοποικιλότητας και των υπηρεσιών του οικοσυστήματος με ορίζοντα το 2020.

I

Η βιοποικιλότητα, ήτοι η ποικιλομορφία των ζώντων οργανισμών και των οικολογικών τους συμπλεγμάτων, αποτιμάται ως παγκόσμιο φυσικό κεφάλαιο. Η απώλεια της βιοποικιλότητας επιφέρει σημαντικές συνέπειες στην οικονομία και την υγεία, όπως είναι η μόλυνση των υδάτων και η ρύπανση του αέρα, οι πλημμύρες, η διάβρωση ή η εξάπλωση ασθενειών.

II

Η προστασία της βιοποικιλότητας αποτελεί βασική περιβαλλοντική προτεραιότητα για την ΕΕ. Μετά την αποτυχία ανάσχεσης της απώλειας της βιοποικιλότητας στην Ευρώπη έως το 2010, τον Ιούνιο του 2011 το Συμβούλιο ενέκρινε τη «Στρατηγική της ΕΕ για τη βιοποικιλότητα, με ορίζοντα το 2020». Ο χρονικός ορίζοντας για την υλοποίηση του κύριου στόχου της ανάσχεσης της απώλειας της βιοποικιλότητας στην ΕΕ μετατοπίστηκε από το 2010 στο 2020.

III

Διάφορα εργαλεία της ΕΕ προβλέπουν τη χορήγηση χρηματοδότησης για τη διατήρηση της βιοποικιλότητας, η οποία καταβάλλεται επίσης στο δίκτυο Natura 2000, που αποτελεί ακρογωνιαίιο λίθο της διατήρησης της βιοποικιλότητας στην ΕΕ.

IV

Ο έλεγχος του Συνεδρίου επικεντρώθηκε στην αποτελεσματικότητα του ΕΤΠΑ ως προς τη χρηματοδότηση έργων που προωθούν άμεσα τη βιοποικιλότητα. Το Συνέδριο εξέτασε αρχικά τον βαθμό στον οποίο τα κράτη μέλη αξιοποίησαν τους διαθέσιμους πόρους χρηματοδότησης του ΕΤΠΑ και στη συνέχεια αξιολόγησε τις επιδόσεις δείγματος 32 έργων.

V

Το Συνέδριο συμπέρανε ότι οι δυνατότητες χρηματοδότησης στο πλαίσιο του ΕΤΠΑ δεν αξιοποιούνται πλήρως από τα κράτη μέλη. Παρόλο που τα συγχρηματοδοτούμενα έργα του ΕΤΠΑ στον τομέα της βιοποικιλότητας συνάδουν με τις προτεραιότητες των κρατών μελών και της ΕΕ για την ανάσχεση της απώλειας της βιοποικιλότητας, πρέπει να καταβληθούν προσπάθειες προκειμένου να τεθεί υπό παρακολούθηση η πραγματική συνεισφορά τους και να διασφαλιστεί η διατήρηση των αποτελεσμάτων τους. Πολύς δραστηριότητες αφορούσαν την προετοιμασία σχεδίων προστασίας και διαχείρισης, τα οποία πρέπει τώρα να εφαρμοστούν ώστε να επιτευχθούν απτά αποτελέσματα.

VI

Προκειμένου να ενισχυθεί η χρήση του ΕΤΠΑ για τη βιοποικιλότητα, το Συνέδριο συνιστά στην Επιτροπή:

- α) να στηρίζει τα κράτη μέλη κατά τον καθορισμό προτεραιοτήτων για την αποκατάσταση της βιοποικιλότητας στο πλαίσιο επιχειρησιακών προγραμμάτων·
- β) να αξιολογήσει τη συμπληρωματικότητα των δράσεων για την προώθηση της βιοποικιλότητας, οι οποίες έχουν καθορισθεί από τα κράτη μέλη στο πλαίσιο επιχειρησιακών προγραμμάτων με έργα που χρηματοδοτούνται από άλλα ταμεία της ΕΕ· και
- γ) να παρακολουθεί την ουσιαστική εφαρμογή των επιχειρησιακών προγραμμάτων, με σκοπό τον έγκαιρο και προληπτικό εντοπισμό των δυσχερειών.

Τα κράτη μέλη πρέπει να συνεργάζονται με την Επιτροπή κατά την υλοποίηση των ανωτέρω.

VII

Η Επιτροπή πρέπει επίσης:

- α) να στηρίζει τα κράτη μέλη κατά την παρακολούθηση προπαρασκευαστικών έργων, με σκοπό μια ενεργό πολιτική προστασίας, κυρίως όσον αφορά την αποτελεσματική εφαρμογή των σχεδίων ειδικής προστασίας και διαχείρισης των οικοτόπων και των ειδών·
- β) στο πλαίσιο των επιχειρησιακών προγραμμάτων, να απαιτήσει την πρόβλεψη διαδικασιών αξιολόγησης των περιβαλλοντικών αλλαγών στους οικοτόπους και τα είδη, κατόπιν των επεμβάσεων·
- γ) να παρέχει συμβουλές στα κράτη μέλη ως προς την εφαρμογή των κανόνων του ΕΤΠΑ κατά τη σύμπραξη με άλλα ταμεία της ΕΕ.

VIII

Επιπροσθέτως, η Επιτροπή πρέπει να διασφαλίσει τη τήρηση ενός ακριβούς αρχείου των άμεσων και των έμμεσων δαπανών της ΕΕ για τη βιοποικιλότητα (συμπεριλαμβανομένου του Natura 2000), ενώ τα κράτη μέλη πρέπει να διευκολύνουν την τήρηση αυτή, παρέχοντας τα απαραίτητα δεδομένα.

Η γενικότερη σημασία της βιοποικιλότητας

01

Η σύμβαση για τη βιολογική ποικιλότητα (Convention on Biological Diversity, CBD)¹ ορίζει ως βιοποικιλότητα την ποικιλία των ζώντων οργανισμών πάσης προελεύσεως περιλαμβανομένων, μεταξύ άλλων, χερσαίων, θαλάσσιων και άλλων υδατικών οικοσυστημάτων και οικολογικών συμπλεγμάτων, των οποίων αποτελούν μέρος. Η σύμβαση αυτή αναγνωρίζει ορισμένες σοβαρές απειλές για τη βιοποικιλότητα όπως είναι η απώλεια και ο κατακερματισμός των οικοτόπων², η υπερεκμετάλλευση δασών, ωκεανών, ποταμών, λιμνών και εδάφους, η μόλυνση, η κλιματική αλλαγή, καθώς και οι διεισδύσεις αλλόχθονων ειδών που ανταγωνίζονται την ενδημική χλωρίδα και πανίδα.

02

Η βιοποικιλότητα αποτιμάται ως παγκόσμιο φυσικό κεφάλαιο, το οποίο παρέχει ζωτικά αγαθά και υπηρεσίες, όπως τρόφιμα, νερό και καθαρό αέρα, που συμβάλλουν στην οικονομική ευμάρεια, στην κοινωνική ευημερία και στην ποιότητα ζωής³. Η απώλεια της βιοποικιλότητας επιφέρει σημαντικές συνέπειες στην οικονομία και την υγεία, όπως είναι η μόλυνση των υδάτων και η ρύπανση του αέρα, οι πλημμύρες, η διάβρωση ή η εξάπλωση ασθενειών⁴.

Η στρατηγική της ΕΕ για την ανάσχεση της απώλειας της βιοποικιλότητας

03

Η προστασία της βιοποικιλότητας αποτελεί βασική περιβαλλοντική προτεραιότητα για την ΕΕ, η οποία υλοποιείται μέσω μιας στρατηγικής της ΕΕ για τη βιοποικιλότητα και διαφόρων συναφών πολιτικών και νομοθετημάτων της. Κατά την περίοδο 2001-2010, η ΕΕ επιχείρησε να επιτύχει τον στόχο ανάσχεσης της απώλειας και αποκατάστασης των οικοτόπων και των φυσικών οικοσυστημάτων. Το 2010, η Επιτροπή κατέληξε στο συμπέρασμα ότι ο στόχος αυτός δεν είχε επιτευχθεί. Οι λόγοι της μη επίτευξης του στόχου του 2010 σε επίπεδο ΕΕ είναι πολλοί και σύνθετοι⁵. Οι αξιολογήσεις της διατήρησης των ειδών και των οικοτόπων κατέδειξαν ότι η γενική κατάσταση εξακολούθησε να επιδεινώνεται⁶.

04

Τον Ιούνιο του 2011, το Συμβούλιο ενέκρινε τη «Στρατηγική της ΕΕ για τη βιοποικιλότητα με ορίζοντα το 2020», η οποία υποβλήθηκε από την Επιτροπή⁷. Παρότρυνε, επίσης, τα κράτη μέλη να ενσωματώσουν τη νέα στρατηγική στα εθνικά τους σχέδια, προγράμματα και/ή στρατηγικές. Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο χαιρέτισε και υποστήριξε την εν λόγω στρατηγική⁸.

05

Η στρατηγική της ΕΕ για τη βιοποικιλότητα με ορίζοντα το 2020 θέτει έξι συνολικούς ειδικούς στόχους⁹, οι οποίοι περιλαμβάνουν 20 δράσεις (βλέπε **γράφημα 1** και **παράρτημα I**).

- 1 Σχεδόν 200 μέρη παγκοσμίως έχουν υπογράψει την εν λόγω σύμβαση, η οποία προωθήθηκε στο πλαίσιο του προγράμματος των Ηνωμένων Εθνών για το περιβάλλον και τέθηκε σε ισχύ το 1993.
- 2 Ο όρος οικοτόπος αναφέρεται στις τοποθεσίες όπου διαβιώνει ένας οργανισμός. Οι οικοτόποι κατατάσσονται συνήθως σε χερσαίους, γλυκών υδάτων και θαλάσσιους. Σύμφωνα με μελέτες η αστικοποίηση, η αποψίλωση των δασών, καθώς και η γεωργική επέκταση έχουν επιταχύνει δραματικά την απώλεια της βιοποικιλότητας.
- 3 Βλέπε Ευρωπαϊκή Επιτροπή, «Η παρακολούθηση του αντικτύπου της πολιτικής της ΕΕ για τη βιοποικιλότητα», Σεπτέμβριος 2010, σ. 2.
- 4 Βλέπε Ευρωπαϊκή Επιτροπή, «Αγαθά και υπηρεσίες οικοσυστήματος», Σεπτέμβριος 2009, σ. 2.
- 5 Η Επιτροπή προσδιορίζει μεταξύ άλλων τους εξής σημαντικότερους λόγους: ανεπαρκής ενσωμάτωση σε άλλες τομεακές πολιτικές, πλημμελής εφαρμογή της ισχύουσας νομοθεσίας και κενά σε επίπεδο πολιτικής, ελλείψεις χρηματοδότησης, ακατάλληλο πλαίσιο και δομή διακυβέρνησης, καθώς και περιορισμένη ευαισθητοποίηση σε θέματα βιοποικιλότητας [βλέπε SEC(2011) 540 τελικό της 3ης Μαΐου 2011].
- 6 Βλέπε, για παράδειγμα, ΕΕ, 2010, Βασική γραμμή για τη βιοποικιλότητα, Ευρωπαϊκός Οργανισμός Περιβάλλοντος, 2010 (<http://www.eea.europa.eu/publications/eu-2010-biodiversity-baseline>).
- 7 COM(2011) 244 τελικό της 3ης Μαΐου 2011, Η ασφάλεια ζωής μας, το φυσικό μας κεφάλαιο: στρατηγική της ΕΕ για τη βιοποικιλότητα με ορίζοντα το 2020.
- 8 Ψήφισμα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου της 20ής Απριλίου 2012 σχετικά με την ασφάλεια ζωής μας, το φυσικό μας κεφάλαιο: στρατηγική της ΕΕ για τη βιοποικιλότητα με ορίζοντα το 2020.

9 Οι ενδεικτικοί στόχοι καθορίζονται σε επίπεδο ΕΕ και δεν χρειάζεται να μεταφραστούν σε σαφείς και διαφοροποιημένους εθνικούς στόχους [βλέπε τίτλο 5.8. του SEC(2011) 540 τελικό, το οποίο συνοδεύει το έγγραφο που αναφέρεται στην υποσημείωση 7].

Στόχοι της στρατηγικής της ΕΕ για τη βιοποικιλότητα με ορίζοντα το 2020

Στρατηγική της ΕΕ για τη βιοποικιλότητα

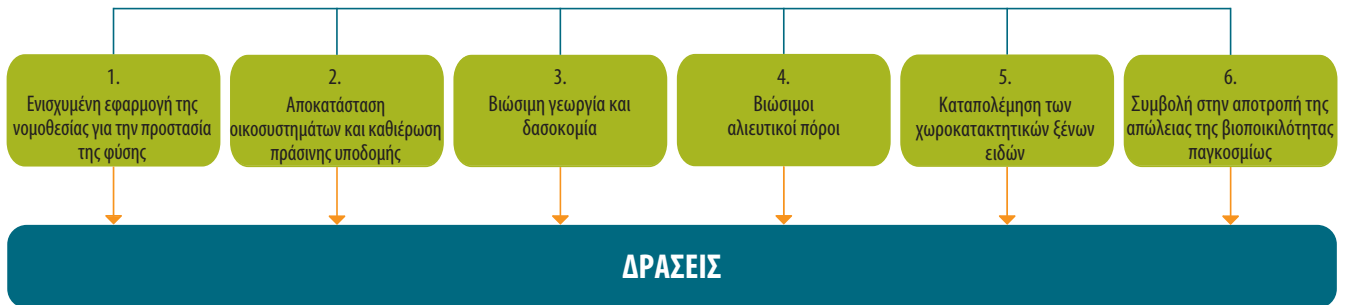
Όραμα για το 2050

Η βιοποικιλότητα της Ευρωπαϊκής Ένωσης και οι οικοσυστημικές υπηρεσίες που παρέχει —το φυσικό της κεφάλαιο— θα προστατευθούν, θα αποτιμηθούν και θα αποκατασταθούν καταλλήλως

Πρωταρχικός στόχος για το 2020

Ανάσχεση της απώλειας βιοποικιλότητας και της υποβάθμισης των οικοσυστημικών υπηρεσιών στην ΕΕ και αποκατάστασή τους στο βαθμό του εφικτού, με παράλληλη ενίσχυση της συμβολής της ΕΕ στην αποτροπή της απώλειας βιοποικιλότητας παγκοσμίως

6 ΕΙΔΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ



Πηγή: Ευρωπαϊκή Επιτροπή.

Πολιτική και νομοθεσία της ΕΕ

06

Η βιοποικιλότητα αποτελεί διακλαδικό ζήτημα καίριας σημασίας, το οποίο συνδέεται με πολυάριθμες πολιτικές που διαθέτουν δικούς τους χρηματοδοτικούς πόρους από την ΕΕ: το Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Εγγυήσεων (ΕΓΤΕ), το Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Αγροτικής Ανάπτυξης (ΕΓΤΑΑ), το Ευρωπαϊκό Ταμείο Αλιείας (ΕΤΑ), το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης (ΕΤΠΑ), το Ταμείο Συνοχής, το χρηματοδοτικό μέσον για το περιβάλλον (LIFE), καθώς και τα προγράμματα-πλαίσια στον τομέα της έρευνας. Ο όρος «ολοκληρωμένη χρηματοδότηση» αναφέρεται στον παράλληλο χαρακτήρα των εν λόγω διαφόρων χρηματοδοτικών πόρων.

07

Η νομοθεσία που διέπει τη βιοποικιλότητα αποτελείται από πολλές συνιστώσες που ανήκουν σε διαφορετικά επίπεδα:

- α) αρκετές διεθνείς περιβαλλοντικές συμφωνίες, οι οποίες σχετίζονται με τη βιοποικιλότητα και στις οποίες συμβαλλόμενα μέρη είναι η ΕΕ και/ή τα κράτη μέλη της, λόγου χάριν η σύμβαση για τη βιολογική ποικιλότητα, που τέθηκε σε ισχύ στις 29 Δεκεμβρίου 1993 και αποτελεί την πρώτη διεθνή συμφωνία που ρυθμίζει όλες τις πτυχές της βιοποικιλότητας (βλέπε σημείο 1).
- β) σειρά οδηγιών της ΕΕ (λόγου χάριν οι οδηγίες για τα πτηνά και τους οικοτόπους¹⁰, η οδηγία-πλαίσιο για τα ύδατα¹¹, η οδηγία-πλαίσιο για τη θαλάσσια στρατηγική¹², ειδικές οδηγίες σχετικά με το ζήτημα της περιβαλλοντικής εκτίμησης¹³, καθώς και ειδικοί κανονισμοί που αφορούν τα διάφορα ταμεία της ΕΕ.
- γ) διάφορα εθνικά νομοθετήματα.

08

Στο γράφημα 2 παρέχεται συνολική εικόνα της πολιτικής και της νομοθεσίας της ΕΕ που επιδρούν στη βιοποικιλότητα.

Η συγχρηματοδότηση έργων που προωθούν τη βιοποικιλότητα στο πλαίσιο του ΕΤΠΑ

09

Σύμφωνα με τα στοιχεία της Επιτροπής, κατά την περίοδο προγραμματισμού 2007-2013, τα κράτη μέλη διέθεσαν 2,8 δισεκατομμύρια ευρώ για την άμεση προώθηση της βιοποικιλότητας και την προστασία της φύσης στο πλαίσιο του ΕΤΠΑ, συμπεριλαμβανομένου του δικτύου Natura 2000¹⁴ (βλέπε **παράρτημα II**).

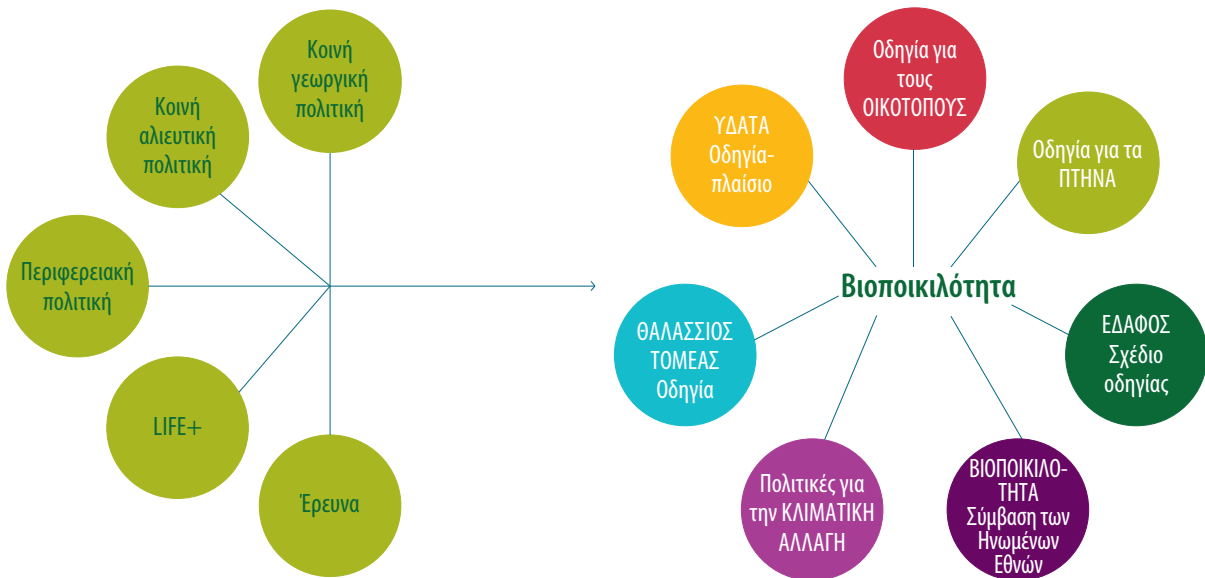
10

Η βιοποικιλότητα δύναται να υποστηριχθεί και από άλλα έργα του ΕΤΠΑ, ακόμη και αν αυτά δεν επικεντρώνονται άμεσα στην προώθησή της, λόγου χάριν έργα στον τομέα του τουρισμού¹⁵, συμπληρωματικά μέτρα που περιλαμβάνονται σε έργα υποδομών προς αποκατάσταση της προκληθείσας περιβαλλοντικής βλάβης, καθώς και έργα που αφορούν την επεξεργασία λυμάτων¹⁶.

- 10 Οδηγία 2009/147/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 30ής Νοεμβρίου 2009, περί της διατήρησης των αγρίων πτηνών (κωδικοποιημένη έκδοση) (ΕΕ L 20 της 26.1.2010, σ. 7), και οδηγία 92/43/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 21ης Μαΐου 1992, για τη διατήρηση των φυσικών οικοτόπων καθώς και της άγριας πανίδας και χλωρίδας (ΕΕ L 206 της 22.7.1992, σ. 7).
- 11 Οδηγία 2000/60/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 23ης Οκτωβρίου 2000, για τη θέσπιση πλαισίου κοινοτικής δράσης στον τομέα της πολιτικής των υδάτων (ΕΕ L 327 της 22.12.2000, σ. 1).
- 12 Οδηγία 2008/56/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 17ης Ιουνίου 2008, για τη θέσπιση πλαισίου κοινοτικής δράσης στο πεδίο της πολιτικής για το θαλάσσιο περιβάλλον (ΕΕ L 164 της 25.6.2008, σ. 19).
- 13 Οδηγία 85/337/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 27ης Ιουνίου 1985, για την εκτίμηση των επιπτώσεων ορισμένων σχεδίων δημοσίων και ιδιωτικών έργων στο περιβάλλον (ΕΕ L 175, 5.7.1985 σ. 40), και οδηγία 2001/42/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 27ης Ιουνίου 2001, σχετικά με την εκτίμηση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων ορισμένων σχεδίων και προγραμμάτων (ΕΕ L 197 της 21.7.2001, σ. 30).
- 14 Το ποσό αυτό βασίζεται σε ανάλυση των κονδυλίων των διαρθρωτικών ταμείων (στις 31.12.2012), η οποία υλοποιήθηκε βάσει καταλόγου 86 κατηγοριών που προβλέπονται στο παράρτημα II του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1828/2006 της Επιτροπής, της 8ης Δεκεμβρίου 2006, για τη θέσπιση κανόνων σχετικά με την εφαρμογή του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1083/2006 του Συμβουλίου (ΕΕ L 371 της 27.12.2006, σ. 1). Το άρθρο 11 προβλέπει ότι τα κράτη μέλη υποβάλλουν την ενδεικτική ανάλυση ανά κατηγορία της προγραμματισμένης χρήσης των ταμείων.
- 15 Οι δράσεις στον τομέα του τουρισμού περιλαμβάνουν την προαγωγή των φυσικών πόρων, καθώς και την προστασία και ανάπτυξη της

Γράφημα 2

Πολιτική και νομοθεσία της ΕΕ που επιδρούν στη βιοποικιλότητα



Πηγή: Ευρωπαϊκή Επιτροπή.

11

Η Επιτροπή φέρει συνολική ευθύνη για την εκτέλεση του προϋπολογισμού. Τα συγχρηματοδοτούμενα έργα για τη βιοποικιλότητα περιλαμβάνονται στα επιχειρησιακά προγράμματα που υλοποιούν τα κράτη μέλη υπό το καθεστώς της επιμερισμένης διαχείρισης. Ειδικότερα:

- α) η Επιτροπή διαπραγματεύεται και εγκρίνει τα επιχειρησιακά προγράμματα που προτείνουν τα κράτη μέλη και κατανέμει τους χρηματοδοτικούς πόρους της ΕΕ-
- β) τα κράτη μέλη διαχειρίζονται τα επιχειρησιακά προγράμματα, τα οποία υλοποιούν μέσω της επιλογής έργων και εν συνεχεία της επίβλεψης και της αξιολόγησής τους

γ) η Επιτροπή αξιολογεί τα εθνικά συστήματα διαχείρισης και ελέγχου, παρακολουθεί την υλοποίηση των προγραμμάτων, δεσμεύει τις δημοσιονομικές συνεισφορές της ΕΕ και πραγματοποιεί τις σχετικές πληρωμές βάσει των εγκεκριμένων δαπανών.

12

Επίσης, η Επιτροπή έχει την υποχρέωση να προβαίνει σε στρατηγική καθοδήγηση, προσδιορίζοντας τους παράγοντες που συνέβαλαν στην επιτυχία ή την αποτυχία της υλοποίησης των επιχειρησιακών προγραμμάτων και εντοπίζοντας τις ορθές πρακτικές¹⁷.

φυσικής κληρονομιάς. Βλέπε ειδική έκθεση του Συνεδρίου αριθ. 6/2011 με τίτλο «Ήταν αποτελεσματικά τα συγχρηματοδοτηθέντα από το ΕΤΠΑ έργα στον τομέα του τουρισμού;» (<http://eca.europa.eu>)

16 Βλέπε ειδική έκθεση του Συνεδρίου αριθ. 3/2009 με τίτλο «Η αποτελεσματικότητα των δαπανών για την επεξεργασία λυμάτων στο πλαίσιο διαρθρωτικών μέτρων κατά τις περιόδους προγραμματισμού 1994-99 και 2000-06» (<http://eca.europa.eu>).

17 Βλέπε άρθρο 49 του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1083/2006 του Συμβουλίου, της 11ης Ιουλίου 2006, περί καθορισμού γενικών διατάξεων για το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης, το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο και το Ταμείο Συνοχής και την κατάργηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1260/1999 (ΕΕ L 210 της 31.7.2006, σ. 25).

Εμβέλεια και στόχοι του ελέγχου

13

Βασικός στόχος του ελέγχου ήταν να αξιολογηθεί εάν το ΕΤΠΑ λειτούργησε αποτελεσματικά όσον αφορά τη χρηματοδότηση έργων που προωθούν άμεσα τη βιοποικιλότητα, στο πλαίσιο της στρατηγικής της ΕΕ για τη βιοποικιλότητα με ορίζοντα το 2020. Το Συνέδριο εκτίμησε κατά πόσον:

- α) τα κράτη μέλη αξιοποίησαν τους διαθέσιμους πόρους χρηματοδότησης του ΕΤΠΑ για την άμεση προώθηση της βιοποικιλότητας
- β) τα συγχρηματοδοτούμενα έργα του ΕΤΠΑ που προωθούν άμεσα τη βιοποικιλότητα λειτούργησαν αποτελεσματικά ως προς την ανάσχεση της απώλειας της βιοποικιλότητας.

14

Το πρώτο στάδιο του ελέγχου βασίστηκε σε εξέταση εγγράφων και σε συνομιλίες με υπαλλήλους της Επιτροπής. Πραγματοποιήθηκε επίσκεψη σε δύο γενικές διευθύνσεις:

- α) τη ΓΔ Περιφερειακής και Πολεοδομικής Πολιτικής, η οποία ευθύνεται για το τμήμα του προϋπολογισμού της ΕΕ που συγχρηματοδοτεί έργα για τη βιοποικιλότητα στο πλαίσιο της πολιτικής για την περιφερειακή ανάπτυξη. Ως μέρος της διαδικασίας αξιολόγησης των έργων, διαβουλεύεται με άλλες ΓΔ, ιδίως με τη ΓΔ Περιβάλλοντος.
- β) τη ΓΔ Περιβάλλοντος, η οποία ευθύνεται για την περιβαλλοντική πολιτική της ΕΕ.

15

Διεξήχθη, επίσης, έρευνα στα κράτη μέλη που έκαναν ελάχιστη ή μηδενική χρήση των πόρων του ΕΤΠΑ για την χρηματοδότηση έργων που προωθούν άμεσα τη βιοποικιλότητα. Επιλέχθηκαν είκοσι επιχειρησιακά προγράμματα σε

δέκα κράτη μέλη και εστάλησαν ερωτηματολόγια στις αρμόδιες διαχειριστικές αρχές. Ελήφθησαν 17 απαντήσεις.

16

Το δεύτερο στάδιο του ελέγχου διεξήχθη σε πέντε επιλεγέντα κράτη μέλη: Τσεχική Δημοκρατία, Ισπανία, Γαλλία, Πολωνία και Ρουμανία. Τα εν λόγω κράτη μέλη συγκέντρωναν το 68 % της συνολικής χρηματοδότησης του ΕΤΠΑ που διατέθηκε για τη βιοποικιλότητα κατά την περίοδο προγραμματισμού 2007-2013.

17

Επελέγησαν 32 έργα (συνδυασμός ολοκληρωμένων και εν εξελίξει έργων) επιλέχτηκαν μεταξύ των σημαντικότερων από οικονομικής άποψης επιχειρησιακών προγραμμάτων των ενδιαφερόμενων κρατών μελών, λαμβάνοντας υπόψη το στάδιο υλοποίησης των έργων, καθώς και το χαμηλό ποσοστό εκτέλεσης των χορηγούμενων κονδυλίων για τη βιοποικιλότητα στο πλαίσιο ορισμένων επιχειρησιακών προγραμμάτων (βλέπε κατάλογο των έργων στο **παράρτημα III**).

Αξιοποίησαν τα κράτη μέλη τους διαθέσιμους χρηματοδοτικούς πόρους του ΕΤΠΑ για την άμεση προώθηση της βιοποικιλότητας;

18

Το Συνέδριο αξιολόγησε το ύψος κατανομής και χρήσης των κονδυλίων του ΕΤΠΑ από τα κράτη μέλη για τη χρηματοδότηση έργων που προωθούν άμεσα τη βιοποικιλότητα.

Οι δυνατότητες χρηματοδότησης του ΕΤΠΑ δεν αξιοποιήθηκαν πλήρως

19

Η Επιτροπή προέβη σε ανάλυση του ΕΤΠΑ και άλλων ταμείων της ΕΕ, λαμβάνοντας υπόψη τη δυνατότητά τους να συμβάλουν στην επίτευξη των στόχων της στρατηγικής της ΕΕ για τη βιοποικιλότητα στο πλαίσιο του πολυετούς χρηματοδοτικού πλαισίου για την περίοδο 2007-2013 (βλέπε **παράρτημα IV**). Στις αρχές του 2013, η Επιτροπή διαμόρφωσε νέα κριτήρια, με σκοπό τη βελτίωση της παρακολούθησης των δαπανών που σχετίζονται με τη βιοποικιλότητα, στο πλαίσιο όλων των σχετικών χρηματοδοτικών μέσων της ΕΕ, συμπεριλαμβανομένου του ΕΤΠΑ¹⁸.

20

Το ΕΤΠΑ παρέχει κυρίως δυνατότητες χρηματοδότησης για τον στόχο 1 [πλήρης εφαρμογή της νομοθεσίας για τη φύση (οδηγίες για τα πτηνά και για τους οικοτόπους)], καθώς και για το στόχο 2 (διατήρηση και βελτίωση των οικοσυστημάτων και των υπηρεσιών που παρέχουν) της στρατηγικής. Στην επίτευξη των εν λόγω στόχων μπορούν επίσης να συμβάλλουν σχεδόν όλα τα υπόλοιπα ταμεία της ΕΕ. Αυτό οφείλεται κατά κύριο λόγο στον διατομεακό χαρακτήρα των ως άνω δύο στόχων, οι οποίοι επηρεάζουν τις πολιτικές της ΕΕ για τη γεωργία, τη συνοχή, το περιβάλλον και την έρευνα (βλέπε **παράρτημα IV**). Επιχειρώντας την επίτευξη περισσότερης σαφήνειας υπέρ των δικαιούχων, οι εθνικές αρχές που είναι αρμόδιες για την επιλογή των έργων προέβιναν ορισμένες φορές σε διάκριση μεταξύ του ΕΤΠΑ και άλλων χρηματοδοτικών μέσων της ΕΕ¹⁹.

21

Εναπόκειται στα κράτη μέλη να καθορίσουν τις χρηματοδοτικές προτεραιότητες, τηρώντας παράλληλα τις στρατηγικές κατευθυντήριες γραμμές της ΕΕ περί συνοχής. Πολλά κράτη μέλη προέβησαν σε ελάχιστη ή μηδενική άμεση χρήση των κονδυλίων του ΕΤΠΑ για τη βιοποικιλότητα, κατά την περίοδο προγραμματισμού 2007-2013: 12 κράτη μέλη κατένειμαν ποσοστό μικρότερο του 0,2% των κονδυλίων τους για τη συνοχή σε μέτρα που επικεντρώνονταν άμεσα στη βιοποικιλότητα (βλέπε **πίνακα 1** και **παράρτημα II**).

18 Για το έτος 2014, πρώτο έτος του τρέχοντος πολυετούς χρηματοδοτικού πλαισίου, η Επιτροπή συνήγαγε βάσει αναγωγής παλαιότερων δεδομένων ότι ποσό 11 δισεκατομμυρίων ευρώ (εκ των οποίων 1,7 δισεκατομμύρια από το ΕΤΠΑ) θα μπορούσε να δεσμευθεί για τη χρηματοδότηση της βιοποικιλότητας [βλέπε κατάσταση προβλέψεων της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για το οικονομικό έτος 2014 (προετοιμασία του σχεδίου προϋπολογισμού για το έτος 2014), πολιτική παρουσίαση, SEC(2013) 370, Ιούνιος 2013]. Στο ποσό αυτό περιλαμβάνονται, εκτός από τα άμεσα κονδύλια για τη βιοποικιλότητα (βλέπε σημείο 9), και όλα τα υπόλοιπα κονδύλια που θα μπορούσαν να συνδέονται εμμέσως με αυτή.

19 Καθορίζοντας, για παράδειγμα, ένα οικονομικό όριο ως κριτήριο για τον προσδιορισμό του ταμείου της ΕΕ που θα έπρεπε να αναλάβει τη χρηματοδότηση του κάθε έργου βιοποικιλότητας (λ.χ. τα μεγαλύτερης κλίμακας έργα υπάγονταν στο ΕΤΠΑ και τα μικρότερης στο ΕΓΤΑΑ) ή επιτρέποντας την πρόσβαση στη χρηματοδότηση του ΕΤΠΑ μόνο στους δημόσιους φορείς.

Πίνακας 1

Κατανομή, ανά κράτος μέλος, των κονδυλίων ΕΤΠΑ σε έργα που προωθούν άμεσα τη βιοποικιλότητα (περίοδος προγραμματισμού 2007-2013)

Ποσοστό των συνολικών πόρων του ΕΤΠΑ που διατέθηκαν για την άμεση προώθηση της βιοποικιλότητας	Αριθμός κρατών μελών	Ποσοστό (%) κρατών μελών
Άνω του 2 %	2	7
Μεταξύ 1 % και 2 %	4	15
Μεταξύ 0,2 % και 1 %	9	33
Κάτω του 0,2 %	12	45
εκ των οποίων 0 %	6	22
Σύνολο	27	100

22

Μετά την αποτυχία ανάσχεσης της απώλειας της βιοποικιλότητας έως το 2010, η Επιτροπή και τα κράτη μέλη κλήθηκαν από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο να ενισχύσουν τις προσπάθειές τους στο πεδίο αυτό. Ως εκ τούτου, στα μέσα της περιόδου προγραμματισμού 2007-2013, η Επιτροπή παρότρυνε τις διαχειριστικές αρχές να αναπροσαρμόσουν τα υπάρχοντα επιχειρησιακά προγράμματα, με σκοπό αυτά να επενδύσουν περισσότερο στη βιοποικιλότητα και σε άλλους στόχους βιώσιμης ανάπτυξης²⁰.

23

Ωστόσο, οι προσαρμογές στα καταρτισμένα επιχειρησιακά προγράμματα ήταν πολύ περιορισμένες. Μόνο ένα κράτος μέλος αύξησε σημαντικά τα χορηγούμενα από το ΕΤΠΑ κονδύλια για τη βιοποικιλότητα και αυτό υπήρξε αποτέλεσμα της θετικής ανταπόκρισης σε προσκλήσεις υποβολής προσφορών για έργα που επικεντρώνονταν ειδικά στην προώθηση της βιοποικιλότητας. Δύο άλλα κράτη μέλη εκ του συνόλου των 21 που είχαν διαθέσιμα κονδύλια για τη βιοποικιλότητα, σημείωσαν περιορισμένη αύξηση και 11 άλλα διατήρησαν τα αρχικώς διατεθέντα από το ΕΤΠΑ κονδύλια. Σε επτά κράτη μέλη μάλιστα, τα εν λόγω κονδύλια μειώθηκαν (βλέπε **παράρτημα II**). Οι εθνικές αρχές αιτιολόγησαν τις εν λόγω μειώσεις επικαλούμενες διάφορα προβλήματα εφαρμογής, λόγω χάριν περιορισμένη ανταπόκριση στις προσκλήσεις υποβολής προσφορών, έλλειψη προετοιμασίας ως προς τα καθήκοντα που απορρέουν από το δίκτυο Natura 2000, δυσχέρειες εύρεσης σαφούς διαχωριστικής γραμμής σε σχέση με άλλα ταμεία.

24

Πολλά κράτη μέλη όχι μόνο χορήγησαν ελάχιστα ή και καθόλου κονδύλια του ΕΤΠΑ για να στηρίξουν άμεσα τη βιοποικιλότητα, αλλά και όσον αφορά τα κράτη μέλη που όντως παρείχαν χρηματοδότηση, η οικονομική απορρόφηση ήταν κάτω του μέσου όρου για το σύνολο της χρηματοδότησης που αφορά την πολιτική συνοχής. Από την αρχή της περιόδου προγραμματισμού 2007-2013, η οικονομική απορρόφηση σχετικά με τα έργα για τη βιοποικιλότητα παρέμεινε αργή, παρά το γεγονός ότι, το 2011, η Επιτροπή ζήτησε να διορθωθεί η κατάσταση (βλέπε **πίνακα 2**). Όσον αφορά το Natura 2000, η Επιτροπή επικαλέστηκε διάφορους λόγους για αυτή τη μη ικανοποιητική κατάσταση²¹, οι οποίοι παρουσιάζονται στο **πλαίσιο 1**.

25

Στο 60 % των απαντήσεων της έρευνας που διενήργησε το Συνέδριο, προκειμένου να διαπιστώσει για ποιο λόγο το ΕΤΠΑ δεν χρησιμοποιήθηκε εκτενώς ως πηγή χρηματοδότησης για την άμεση προώθηση της βιοποικιλότητας (βλέπε σημείο 15), ο λόγος που προβλήθηκε ήταν ότι η κάλυψη των αναγκών από άλλες πηγές χρηματοδότησης της ΕΕ και/ή εθνικές πηγές ήταν επαρκής. Στο 30 % των απαντήσεων διατυπώθηκαν αμφιβολίες σχετικά με το κατά πόσον το ΕΤΠΑ ήταν επαρκές μέσο για τη χρηματοδότηση της βιοποικιλότητας (λόγω έλλειψης συμβατότητας με τους περιφερειακούς στόχους ή περιορισμένων αποτελεσμάτων από την άποψη των περιφερειακών στόχων).

20 COM(2011) 17 τελικό, της 26ης Ιανουαρίου 2011, Συμβολή της περιφερειακής πολιτικής στη βιώσιμη ανάπτυξη στο πλαίσιο της στρατηγικής «Ευρώπη 2020».

21 Ευρωπαϊκή Επιτροπή, *Investing in Natura 2000: For nature and people* (Επενδύοντας στο Natura 2000: για τη φύση και τους ανθρώπους), 2011, σ. 21.

Πλαίσιο 1

Συγκεκριμένοι λόγοι που συνέβαλαν στη μη ικανοποιητική χρήση των κονδυλίων της ΕΕ σε σχέση με το Natura 2000, όπως προσδιορίστηκαν από την Επιτροπή

1. Ανταγωνισμός μεταξύ διαφορετικών στόχων πολιτικής: πολλές φορές οι διοικητικές αρχές των κρατών μελών δεν κατορθώνουν να συμπεριλάβουν στις προτεραιότητές τους επενδύσεις για το Natura 2000, πιθανώς λόγω έλλειψης κατανόησης του τρόπου με τον οποίο οι εν λόγω επενδύσεις μπορούν να συμβάλουν στους συνολικούς στόχους περιφερειακής ανάπτυξης.
2. Ανεπαρκής διαβούλευση: συχνά δεν υπάρχει επαρκής διαβούλευση ή συμμετοχή των αρχών που είναι υπεύθυνες για το Natura 2000 όσον αφορά την κατάρτιση των επιχειρησιακών προγραμμάτων και τη λήψη αποφάσεων για την κατανομή των κονδυλίων στο πλαίσιο των διαφορετικών τομεακών ταμείων.
3. Αργή εξέλιξη των σχεδίων διαχείρισης του Natura 2000: η αργή πρόοδος στον καθορισμό των περιοχών καθυστέρησε σημαντικά την κατάρτιση και την έγκριση των σχεδίων διαχείρισης για το Natura 2000, τα οποία είναι αναγκαία για τη διευκόλυνση των σχετικών επενδύσεων.
4. Έλλειψη ικανότητας και τεχνογνωσίας όσον αφορά την πρόσβαση σε ταμεία της ΕΕ: μολονότι αυξάνεται συνεχώς η γνώση για τα ταμεία της ΕΕ, οι οργανώσεις για τη διατήρηση της φύσης και οι σχετικές αρχές εξακολουθούν να αντιμετωπίζουν δυσκολίες στην προσπάθειά τους να εξασφαλίσουν την αναγκαία στήριξη για την ανάπτυξη αυτόνομων έργων διατήρησης της φύσης.
5. Μεγάλη διοικητική επιβάρυνση: η διοικητική ικανότητα που απαιτείται για την ανάπτυξη έργων και την εξασφάλιση κονδυλίων μπορεί να είναι υψηλή, ιδίως στις περιπτώσεις όπου δεν υφίστανται μηχανισμοί προχρηματοδότησης.

Πίνακας 2

Οικονομική απορρόφηση για έργα βιοποικιλότητας σε σύγκριση με τον μέσο όρο του συνόλου της χρηματοδότησης στο πλαίσιο της πολιτικής Συνοχής

	Οικονομική απορρόφηση για έργα βιοποικιλότητας (%)	Μέσος όρος του συνόλου της χρηματοδότησης στο πλαίσιο της πολιτικής συνοχής (%)
Τέλη του 2010	18	27
Τέλη του 2011	56	71
Τέλη του 2012	75	85

Σημείωση: Η οικονομική απορρόφηση υπολογίζεται ως το ποσό που πράγματι δεσμεύεται σε ένα κράτος μέλος για έργα βιοποικιλότητας σε δεδομένη χρονική στιγμή ως ποσοστό του αρχικώς χορηγούμενου προϋπολογισμού. Η Επιτροπή δεν διαθέτει στοιχεία για τις πληρωμές όσον αφορά τις επιμέρους κατηγορίες δαπανών.

Λειτουργούν αποτελεσματικά τα συγχρηματοδοτούμενα από το ΕΤΠΑ έργα που προωθούν άμεσα τη βιοποικιλότητα όσον αφορά την ανάσχεση της απώλειας της βιοποικιλότητας;

26

Το Συνέδριο έλεγξε την αποτελεσματικότητα των έργων του δείγματος ως προς την ανάσχεση της απώλειας της βιοποικιλότητας, αξιολογώντας κατά πόσον:

- α) ευθυγραμμίζονταν με τις προτεραιότητες που αφορούν τη βιοποικιλότητα σε επίπεδο κρατών μελών και σε επίπεδο ΕΕ·
- β) επέφεραν απτά αποτελέσματα και πέτυχαν τους στόχους τους·
- γ) τα αποτελέσματά τους είχαν πιθανότητες να είναι βιώσιμα, ήτοι τα οφέλη πιθανώς θα εξακολουθούσαν να υφίστανται και αφού παύσει η στήριξη της ΕΕ.

Τα έργα συνάδουν με τις προτεραιότητες που αφορούν τη βιοποικιλότητα σε εθνικό επίπεδο και σε επίπεδο ΕΕ, αλλά οι δαπάνες του ΕΤΠΑ για τη βιοποικιλότητα δεν είναι σαφώς καθορισμένες

27

Τα ελεγχθέντα έργα ευθυγραμμίζονταν με τις προτεραιότητες για τη βιοποικιλότητα τόσο σε εθνικό επίπεδο όσο και σε επίπεδο ΕΕ. Είχαν επιλεγεί από τις εθνικές αρχές βάσει των προτεραιοτήτων των συναφών επιχειρησιακών προγραμμάτων. Πέραν των δράσεων προετοιμασίας και ευαισθητοποίησης του κοινού, τα έργα αφορούσαν ως επί το πλείστον την προστασία των οικοτόπων και της πανίδας (βλέπε παράδειγμα στο **πλαίσιο 2**).

Πλαίσιο 2

Παράδειγμα έργων που ευθυγραμμίζονται με τις προτεραιότητες για τη βιοποικιλότητα σε εθνικό επίπεδο και σε επίπεδο ΕΕ



Πηγή: ΕΕΣ.

Φωτογραφία 1 — Αποκατάσταση ποτάμιας όχθης στη Σεβίλλη

Στην Ανδαλουσία (Ισπανία), τρία έργα αφορούσαν την οικολογική αποκατάσταση σε ποτάμιας όχθες (ΕΤΠΑ: 15,0 εκατομμύρια ευρώ). Τα εν λόγω έργα ήταν συνεπή με την περιγραφή που περιείχε η αντίστοιχη προτεραιότητα στο πλαίσιο του επιχειρησιακού προγράμματος της Ανδαλουσίας. Η αποκατάσταση υποβαθμισμένων οικοσυστημάτων αποτελεί βασικό στοιχείο της στρατηγικής της ΕΕ για τη βιοποικιλότητα. Τα έργα περιελάμβαναν την αποκατάσταση της προϋπάρχουσας βλάστησης, την αναδάσωση με αυτόχθονα είδη, την αποκατάσταση υδάτινων περιοχών μέσω νερόλακκων και ιχθυοφραγμών και την κατασκευή μονοπατιών με αρκετές πεζογέφυρες.

28

Κατά τον ίδιο τρόπο που ορισμένα έργα του ΕΤΠΑ μπορεί να είχαν τη στήριξη για τη βιοποικιλότητα ως δευτερεύοντα και όχι ως πρωτεύοντα στόχο (βλέπε σημείο 10), το ήμισυ περίπου των ελεγχθέντων έργων είχαν ως δευτερεύοντα στόχο άλλα θέματα, όπως τις δράσεις αντιπλημμυρικής προστασίας, την αναψυχή και τον περιορισμό της πρόσβασης των επισκεπτών. Τα παραπάνω καταδεικνύουν τη δυσκολία, αφενός, των κρατών μελών να καταναείμουν τις δαπάνες στο πλαίσιο του ΕΤΠΑ στα σωστά θέματα προτεραιότητας και, αφετέρου, της Επιτροπής να προσδιορίσει σαφώς τις δαπάνες του ΕΤΠΑ για τη βιοποικιλότητα. Σε μία περίπτωση, η βιοποικιλότητα δεν ήταν η βασική συνιστώσα του έργου, το οποίο θα έπρεπε να είχε συγχρηματοδοτηθεί στο πλαίσιο άλλου θέματος προτεραιότητας του επιχειρησιακού προγράμματος (βλέπε **πλαίσιο 3**).

Πλαίσιο 3

Έργο το οποίο θα έπρεπε να είχε συγχρηματοδοτηθεί στο πλαίσιο θέματος προτεραιότητας διαφορετικού από τη βιοποικιλότητα

Στην Ανδαλουσία (Ισπανία), ένα έργο αφορούσε την αποκατάσταση κάστρου (ΕΤΠΑ: 3,1 εκατομμύρια ευρώ). Μόνο ελάχιστα στοιχεία (περίπου το 10 % του συνολικού κόστους) αφορούσαν την προώθηση της βιοποικιλότητας (π.χ. απομάκρυνση ξένων χωροκατακτητικών φυτών στη γύρω περιοχή). Το έργο, λόγω του δεσπόζοντος χαρακτηριστικού του, ως μνημείου της πολιτιστικής κληρονομιάς, θα άρμοζε καλύτερα να είχε ενταχθεί στο πλαίσιο του θέματος προτεραιότητας «Προστασία και διατήρηση της πολιτιστικής κληρονομιάς» του προγράμματος.



© Υπουργείο Γεωργίας και Περιβάλλοντος, Ισπανία

Φωτογραφία 2 — Αποκατάσταση κάστρου

Το ένα τρίτο των ελεγχθέντων έργων επικεντρώονταν στην προετοιμασία των μέτρων προστασίας...

29

Ένδεκα από τα 32 ελεγχθέντα έργα (34,4 % σε αριθμό και 39,6 % σε αξία) επικεντρώονταν ως επί το πλείστον σε διάφορα είδη προπαρασκευαστικών εργασιών, το οποίο σημαίνει ότι θα χρειαστεί ακόμη αρκετός χρόνος έως ότου δρομολογηθούν οι δράσεις σύμφωνα με αυτά τα σχέδια προστασίας και παραχθούν απτά αποτελέσματα όσον αφορά την ανάσχεση της απώλειας της βιοποικιλότητας.

Κατά μέσο όρο, το ένα τρίτο περίπου των συνολικών κονδυλίων που διατέθηκαν για τη βιοποικιλότητα στο πλαίσιο των επιλεγέντων επιχειρησιακών προγραμμάτων δαπανήθηκε σε προπαρασκευαστικά μέτρα, όπως τα εξής:

- δημιουργία συστημάτων πληροφωριών, έρευνες απογραφής, χαρτογράφηση, προσδιορισμός μιας βασικής κατάστασης όσον αφορά τη βιοποικιλότητα στις συναφείς περιοχές και κατάρτιση συγκεκριμένων σχεδίων προστασίας (βλέπε παράδειγμα στο **πλαίσιο 4**).
- εκστρατείες ευαισθητοποίησης του κοινού, ενημέρωση και εκπαιδευτικά μέτρα.

Εργαλεία χαρτογράφησης για το Δέλτα του Δουνάβευς

Σκοπός δύο έργων (Ρουμανία) που υλοποιήθηκαν από το Πανεπιστήμιο του Βουκουρεστίου (ΕΤΠΑ: 5,8 εκατομμύρια ευρώ) και το Εθνικό Ινστιτούτο Έρευνας και Ανάπτυξης για το Δέλτα του Δουνάβευς (ΕΤΠΑ: 0,8 εκατομμύρια ευρώ) ήταν να απογραφούν οι υποβρύχιοι ή οι χερσαίοι οικότοποι και είδη και να δημιουργηθούν ψηφιακοί χάρτες που θα βοηθούσαν τη διοίκηση του Δέλτα του Δουνάβευς στην ανάληψη της κατάλληλης δράσης.

Αγοράστηκε εξοπλισμός, αναπτύχθηκε λογισμικό, σαρώθηκαν ο θαλάσσιος πυθμένας και η χερσαία έκταση, πραγματοποιήθηκε ψηφιακή χαρτογράφηση και δημιουργήθηκαν εφαρμογές για την πρακτική διαχείριση (π.χ. μοντέλα για την αποκατάσταση των οικοτόπων ή για τις πλημμύρες).

Ωστόσο, το νέο ολοκληρωμένο σχέδιο διαχείρισης για την Περιοχή της Βιόσφαιρας του Δέλτα του Δουνάβευς δεν είχε ακόμη καταρτιστεί. Η έλλειψη ορθού κτηματολογίου δυσχεραίνει τον συνολικό σχεδιασμό μέτρων για την προστασία του εδάφους. Το ΕΤΠΑ στηρίζει την εν λόγω δραστηριότητα μέσω ενός νέου έργου που άρχισε να υλοποιείται τον Ιούνιο του 2013 και θα ολοκληρωθεί στο τέλος του 2015.



Φωτογραφίες 3 και 4 — Όργανα σόναρ που χρησιμοποιούνται στη θαλάσσια χαρτογράφηση

30

Μολονότι καθορίστηκαν διάφορα σχέδια προστασίας, η κατάρτισή τους αποδείχθηκε δυσχερής και αρκετά δεν είχαν ακόμη εγκριθεί από τις εθνικές αρχές κατά τον χρόνο του ελέγχου (βλέπε παραδείγματα στο **πλαίσιο 5**).

Πλαίσιο 5

Παραδείγματα σχεδίων προστασίας, τα οποία αντιμετώπισαν δυσκολίες κατά την κατάρτιση και την υλοποίηση

Το έργο «Υλοποίηση των περιοχών Natura 2000» (Τσεχική Δημοκρατία) (ΕΤΠΑ: 4,3 εκατομμύρια ευρώ), το οποίο θα ολοκληρωθεί τον Ιανουάριο του 2015, έχει στρατηγική σημασία: κατά κύριο λόγο αφορά τη διεξαγωγή απογραφής και γεωδαιτικών ερευνών, στοιχεία αναγκαία για την κατάρτιση σχεδίων προστασίας για 303 από τις 1 075 περιοχές Natura 2000, καθώς και για τη δημιουργία πλαισίου παρακολούθησης των εν λόγω περιοχών. Η κατάρτιση και η έναρξη του έργου ήταν δυσχερείς και χρονοβόρες, λόγω της συνεχιζόμενης αβεβαιότητας σχετικά με την εμβέλεια και τους λεπτομερείς ειδικούς στόχους του έργου (κατάσταση των καλυπτόμενων περιοχών και των διαφόρων απαιτούμενων εργασιών). Χρειάστηκαν δυόμισι έτη από την υποβολή της αίτησης για το έργο τον Νοέμβριο του 2008 έως τη λήψη της απόφασης επιχορήγησης τον Απρίλιο του 2011. Η απόφαση επιχορήγησης τροποποιήθηκε δύο φορές, τον Νοέμβριο του 2011 και τον Δεκέμβριο του 2012, ενώ είχε προγραμματιστεί και τρίτη τροποποίηση για τα τέλη του 2013.

Το έργο «Εθνικό πρόγραμμα για την προστασία του αγριόκουρκου» (Πολωνία) (ΕΤΠΑ: 0,2 εκατομμύρια ευρώ) αφορούσε, αφενός, την παρακολούθηση, κατά το διάστημα Ιουλίου 2009 - Δεκεμβρίου 2011, του πληθυσμού του αγριόκουρκου²² της χώρας και των οικοτόπων του και, αφετέρου, την κατάρτιση εθνικού προγράμματος για την προστασία του. Περισσότερο από ένα έτος αργότερα, τον Μάρτιο του 2013, η Γενική Διεύθυνση Προστασίας του Περιβάλλοντος αρνήθηκε να εγκρίνει το σχέδιο προγράμματος, επικρίνοντάς το ως ανεπαρκές, και κατέληξε στο συμπέρασμα ότι το πρόγραμμα προστασίας έπρεπε να επανασχεδιαστεί εξ ολοκλήρου.

Στην Πολωνία διαπιστώθηκαν προβλήματα όχι μόνο σχετικά με το πρόγραμμα προστασίας του αγριόκουρκου, αλλά και σχετικά με προγράμματα που αφορούσαν άλλα είδη. Μέχρι τον Μάιο του 2013, είχαν υποβληθεί για έγκριση στη Γενική Διεύθυνση Προστασίας του Περιβάλλοντος ακόμη δέκα προγράμματα προστασίας διαφόρων ειδών τα οποία στηρίζονταν από την ΕΕ (π.χ. λύκος, αρκούδα, βίδρα), ωστόσο κανένα εξ αυτών δεν έχει εγκριθεί ακόμη.



© Πολωνικός σύλλογος για την προστασία των πτηνών.

Φωτογραφία 5 — Αγριόκουρκος (*Tetrao urogallus*)

22 Ο αγριόκουρκος (*Tetrao urogallus*) αναφέρεται στο παράρτημα Ι της οδηγίας 79/409/ΕΟΚ του Συμβουλίου. Απαιτείται η λήψη ειδικών μέτρων προστασίας του οικοτόπου προκειμένου να διασφαλιστεί η επιβίωση του είδους. Ο συνολικός πληθυσμός του αγριόκουρκου στην Πολωνία εκτιμήθηκε το 2012 σε 500-600 πτηνά.

31

Τρία από τα ένδεκα έργα αφορούσαν εξ ολοκλήρου μέτρα ευαισθητοποίησης του κοινού, ενημέρωσης και εκπαίδευσης (βλέπε παράδειγμα στο **πλαίσιο 6**). Το ήμισυ σχεδόν του συνόλου των ελεγχθέντων έργων περιελάμβανε τέτοιου είδους μέτρα. Κατά την κατάρτιση της στρατηγικής της ΕΕ για τη βιοποικιλότητα με ορίζοντα το 2020, η Επιτροπή κατέληξε στο συμπέρασμα ότι η ευαισθητοποίηση του κοινού σχετικά με την ποικιλότητα βρισκόταν σε χαμηλά επίπεδα στην ΕΕ. Εντούτοις, η επίδραση

τέτοιου είδους μέτρων στην κατανόηση και τη γνώση της βιοποικιλότητας από τον πληθυσμό-στόχο δεν αξιολογήθηκε σε εθνικό επίπεδο.

Πλαίσιο 6

Παράδειγμα έργου ευαισθητοποίησης και ενημέρωσης του κοινού

Το έργο «Βελτίωση της βιοποικιλότητας του θαλάσσιου τομέα μέσω ευαισθητοποίησης και ενημέρωσης του κοινού» στο Δέλτα του Δουνάβειως (Ρουμανία) (ΕΤΠΑ: 2,8 εκατομμύρια ευρώ) περιλαμβάνει την κατασκευή ενός κέντρου υποδοχής επισκεπτών, τη δημιουργία τεσσάρων τουριστικών διαδρομών με ενημερωτικές πινακίδες, σεμινάρια, ενημερωτικές παρουσιάσεις, ξεναγήσεις σε είδη και πτηνά, φυλλάδια, λεύκωμα, ενημερώσεις Τύπου και τη δημιουργία ιστοτόπου.

Κατά τον χρόνο του ελέγχου, η κατασκευή του κέντρου υποδοχής επισκεπτών είχε καθυστερήσει λόγω άσκησης προσφυγής κατά των διαδικασιών σύναψης συμβάσεων. Και οι τέσσερις προγραμματισμένες εκπαιδευτικές τουριστικές διαδρομές είχαν ολοκληρωθεί και ήταν ανοικτές για το κοινό.

Ωστόσο, παρακειμένως στην τοποθεσία του έργου, στην παραλία Sulina, είχαν ανεγερθεί τουριστικές εγκαταστάσεις σε μια περιοχή Natura 2000, η οποία προστατευόταν στο πλαίσιο των οδηγιών της ΕΕ για τα πτηνά και τους οικοτόπους. Για την ανάπτυξη αυτών των τουριστικών εγκαταστάσεων είχε εκδοθεί άδεια, μολονότι δεν είχε πραγματοποιηθεί προηγουμένως κατάλληλη εκτίμηση των επιπτώσεων για την περιοχή²³. Η εν λόγω εκτίμηση αποτελεί βασική προϋπόθεση του Natura 2000, με σκοπό να διασφαλίζεται ότι οι δραστηριότητες δεν θα επηρεάζουν δυσμενώς την ακεραιότητα της περιοχής.



Πηγή: ΕΕΣ.

Φωτογραφίες 6 και 7 — Ενημερωτικές πινακίδες κατά μήκος εκπαιδευτικής υδάτινης τουριστικής διαδρομής

23 Άρθρο 6 της οδηγίας 92/43/ΕΟΚ του Συμβουλίου.

... ενώ δεν αξιολογήθηκαν τα οφέλη των επενδύσεων για τη βιοποικιλότητα

32

Από τα 32 ελεγχθέντα έργα, τα 21 αφορούσαν επενδύσεις με σκοπό την προώθηση της βιοποικιλότητας. Οι επενδύσεις είχαν σε γενικές γραμμές δρομολογηθεί σύμφωνα με τις γενικές απαιτήσεις, ήτοι μέσω συμβάσεων προμηθειών και εργασιών, και υλοποιούνταν με γνώμονα τους επιδιωκόμενους σκοπούς. Οι στόχοι των επενδυτικών έργων αφορούσαν, κατά κύριο λόγο, την προστασία και την αποκατάσταση οικοτόπων (λίμνες, ποτάμια, ακτές, δάση, βιολογικοί διάδρομοι κ.λπ.) (βλέπε **πλαίσιο 7** και **πλαίσιο 8**) ή την προστασία ζώων.

33

Σε όλες σχεδόν τις περιπτώσεις, οι αρμόδιες αρχές χρησιμοποίησαν μόνο δείκτες φυσικών υλοποιήσεων²⁴ για την παρακολούθηση της επιτυχίας του έργου, παραδείγματος χάριν αριθμός και είδος φυτειών που δημιουργήθηκαν σε αποκατεστημένη περιοχή, εκτάρια αναδάσωσης, μήκος ακτής στην οποία πραγματοποιήθηκε παρέμβαση και αριθμός των προστατευόμενων ειδών. Η αποτελεσματικότητα των έργων δεν αναλύθηκε περαιτέρω από τις αρχές των κρατών μελών· στις αποφάσεις επιχορήγησης δεν καθορίζονταν ούτε δείκτες αποτελεσμάτων²⁵ ούτε διατάξεις παρακολούθησης για την αξιολόγηση της ανάπτυξης των οικοτόπων και ειδών. Η έλλειψη τέτοιου είδους ανάλυσης υπονομεύει κάθε αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας των έργων αυτών και, κατά συνέπεια, της δυνατότητας παρουσίασης απτών αποτελεσμάτων σχετικά με τη διατήρηση της βιοποικιλότητας.

24 Ως υλοποιήσεις νοούνται όσα παράγονται ή επιτυγχάνονται με τους πόρους που χορηγήθηκαν για την παρέμβαση.

25 Ως αποτελέσματα νοούνται οι αλλαγές που επέρχονται σε σχέση με τους στόχους.

Παράδειγμα έργου με στόχο την προστασία και την αποκατάσταση οικοτόπου



Πηγή: ΕΕΣ.

Φωτογραφία 8 — Μέτρα προστασίας στο «Cap Blanc Nez»

Στην περιφέρεια Nord-Pas-de-Calais (Γαλλία), το έργο «Opération Grand Site des Deux Caps» συγχρηματοδοτήθηκε από δύο έργα του ΕΤΠΑ (ΕΤΠΑ: 2,8 και 0,6 εκατομμύρια ευρώ) κατά την περίοδο προγραμματισμού 2007-2013. Το έργο άρχισε το 2000 με ορισμένες μελέτες. Σκοπός ήταν η απόκτηση του σήματος «Grand Site de France»²⁶ αποκαθιστώντας και διατηρώντας μακροπρόθεσμα τη φυσική ποιότητα της περιοχής, σε έκταση 23 χλμ κατά μήκος της παράκτιας ζώνης της Μάγχης, προσφέροντας λύσεις και διευκολύνσεις για τη διοχέτευση της ροής των τουριστών (πρόσβαση, χώροι στάθμευσης αυτοκινήτων και ειδική προστασία), δημιουργώντας μια διαρθρωμένη πολιτική διατήρησης και διαχείρισης και προωθώντας την ανάπτυξη των κωμοπόλεων και χωριών της περιοχής.

26 Το σήμα «Grand Site de France» χορηγείται σε αναγνωρισμένες περιοχές με αξιοσημείωτα φυσικά χαρακτηριστικά και μεγάλο αριθμό επισκεπτών. Προϋπόθεση για την απόκτησή του είναι η υλοποίηση έργου διατήρησης και διαχείρισης της περιοχής βάσει των αρχών της βιώσιμης ανάπτυξης.

Παράδειγμα έργου για την προστασία ζώων



Πηγή: ΕΕΣ.

Φωτογραφία 9 — Πέρασμα ψαριών που μοιάζει φυσικό, το οποίο χρησιμοποιείται κυρίως από τα περισσότερα βραδυκίνητα είδη

Ένα συγχρηματοδοτούμενο έργο (Τσεχική Δημοκρατία) αφορούσε την κατασκευή δύο περασμάτων ψαριών στη δεξιά όχθη του ποταμού Έλβα, στο φράγμα του Lovosice (ΕΤΠΑ: 0,9 εκατομμύρια ευρώ). Σκοπός του έργου ήταν να αρθεί το εμπόδιο για το πέρασμα των ψαριών το οποίο είχε προκαλέσει το παλαιό φράγμα που είχε κατασκευαστεί το 1919.

Ένα από τα περάσματα ψαριών είναι μια παραποτάμια διάδοδος που μοιάζει φυσική, με βράχια κατά το πλάτος της και το άλλο είναι ένα τεχνητό πέρασμα ψαριών που βρίσκεται στον διαχωριστικό πυλώνα.



Πηγή: ΕΕΣ.

Φωτογραφία 10 — Τεχνητό πέρασμα ψαριών, το οποίο χρησιμοποιείται κυρίως από τα ταχύτερα είδη

34

Στην Ισπανία, το Υπουργείο Περιβάλλοντος είχε εκδώσει κατευθυντήρια οδηγία, η οποία θεωρούσε ως βασικό στοιχείο την παρακολούθηση. Εντούτοις, αυτό δεν ίσχυε στο συγχρηματοδοτηθέν έργο που εξέτασε το Συνέδριο (βλέπε **πλαίσιο 9**).

35

Η έλλειψη δεικτών αποτελεσμάτων και παρακολούθησης παρεμποδίζει επίσης την αξιολόγηση περιφερειακών και/ή τοπικών επιτευγμάτων. Επιπλέον, όσον αφορά τα ελεγχθέντα έργα μικρή ήταν η προσπάθεια που καταβλήθηκε προκειμένου να αξιολογηθεί η αποτελεσματικότητα λαμβάνοντας υπόψη τους πλέον σχετικούς εξωτερικούς παράγοντες. Πράγματι, πολλοί παράγοντες (π.χ. ο αντίκτυπος παρακείμενων υποδομών και δραστηριοτήτων) —οι οποίοι βρίσκονται πιθανώς εκτός της εμβέλειας ή του ελέγχου ενός μεμονωμένου έργου— μπορεί να προκαλέσουν αλλαγές στη συνολική κατάσταση των περιφερειακών οικοτόπων και της σχετικής πανίδας.

Πλαίσιο 9

Υπήρχε κατευθυντήρια οδηγία για αξιολόγηση, η οποία, ωστόσο, δεν εφαρμόστηκε

Στην Ισπανία, σύμφωνα με την κατευθυντήρια οδηγία του Υπουργείου Περιβάλλοντος για την περιβαλλοντική αποκατάσταση των αμμολόφων, πρέπει να παρακολουθούνται τα κατωτέρω στοιχεία κατά τα έτη που έπονται της ολοκλήρωσης του έργου: η γενική ανάπτυξη του συστήματος, τα χαρακτηριστικά των αμμολόφων η δημιουργία και ανάπτυξη βλάστησης, η εμφάνιση νέων ειδών, η ανάπτυξη χωροκατακτητικών ειδών, η αποτελεσματικότητα των μέτρων προστασίας.

Ωστόσο, περισσότερα από τρία έτη μετά την ολοκλήρωση του έργου «Αποκατάσταση του συστήματος των αμμολόφων και της πρόσβασης στην παραλία του Isla Canela» (Ισπανία) (ΕΤΠΑ: 0,9 εκατομμύρια ευρώ), ο αντίκτυπος των μέτρων προστασίας δεν είχε αξιολογηθεί. Δεν υπήρξε, για παράδειγμα, καμία απόπειρα καταγραφής της πανίδας και της χλωρίδας που προέκυψαν ως αποτέλεσμα του έργου.

Το έργο περιελάμβανε την αποκατάσταση της περιοχής των αμμολόφων, με την τοποθέτηση κλαδιών λυγαριάς για τη συγκράτηση της άμμου, τη φύτευση αυτόχθονων ειδών, την περίφραξη της αποκατασταθείσας περιοχής και την κατασκευή δύο υπερυψωμένων ξύλινων πεζογεφυρών για τη διέλευση μέσω των αμμολόφων. Το τμήμα της παραλίας που αποκαταστάθηκε έχει μήκος 1 300 μέτρα.



Πηγή: ΕΕΣ.

Φωτογραφίες 11 και 12 — Αποκατάσταση του συστήματος των αμμολόφων

36

Θετική εξαίρεση στα παραπάνω αποτέλεσε μελέτη που εκπονήθηκε στην Πολωνία, στην οποία τονιζόταν ότι τα μέτρα προστασίας αναιρούνταν από εξωτερικούς παράγοντες (βλέπε **πλαίσιο 10**).

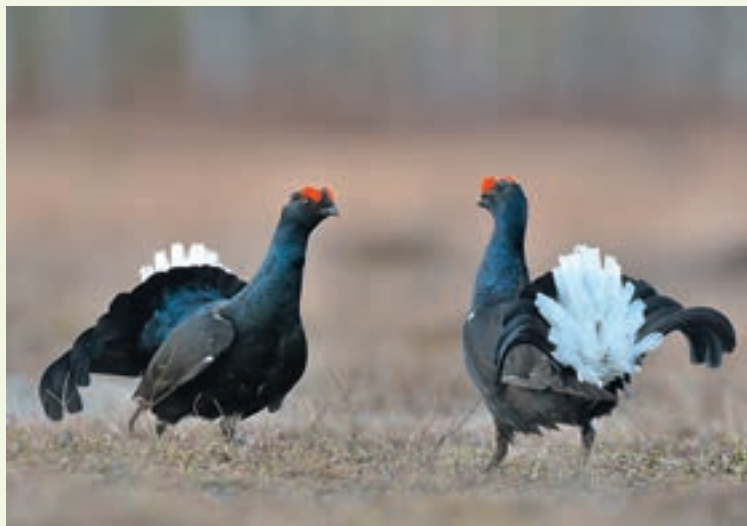
Πλαίσιο 10

Παράδειγμα εξωτερικών παραγόντων που μειώνουν την αποτελεσματικότητα των μέτρων προστασίας

Ένα έργο (Πολωνία) αφορούσε την αποκατάσταση και διατήρηση βέλτιστου οικοτόπου για τον λυροπετεινό (ΕΤΠΑ: 0,6 εκατομμύρια ευρώ). Παρόμοια έργα είχαν επίσης υλοποιηθεί στο παρελθόν. Το έργο στήριξε ευρύ φάσμα μέτρων, π.χ. απομάκρυνση θάμνων και χαμόδενδρων, εκρίζωση βούρλων, απομάκρυνση περιφράξεων από μεταλλικό συρματόπλεγμα, αποκλεισμός θηρευτών, αγορές εκτάσεων, καθώς και η ενημέρωση και διάδοση πληροφοριών.

Ωστόσο, σε μελέτη που εκπονήθηκε σε σχέση με το έργο καταδείχθηκε ότι ο αριθμός των αρσενικών λυροπετεινών εξακολούθησε να μειώνεται σημαντικά. Οι βασικοί λόγοι που δικαιολογούσαν γιατί η μείωση του πληθυσμού των λυροπετεινών δεν μπορούσε να ανακοπεί, παρά τα ενεργά μέτρα στην περιοχή για την προστασία των οικοτόπων, ήταν οι εξής:

- δυσμενής αλλαγή του κλίματος: τα χαμηλά ποσοστά αναπαραγωγής συνδέθηκαν με βροχές την άνοιξη και τα καλοκαίρια, ιδιαίτερα τον Ιούνιο όταν εκκολάπτονται οι περισσότεροι λυροπετεινοί (οι νεοσσοί λυροπετεινοί δεν έχουν ικανότητα ρύθμισης της θερμοκρασίας τους τις τρεις πρώτες εβδομάδες της ζωής τους),
- αυξανόμενη πίεση από θηρευτές (π.χ. αλεπούδες, ρακούν και ικτίδες), η οποία εξηγείται από τους μαζικούς εμβολιασμούς κατά της λύσσας και τη σημαντική μείωση της θήρας των αλεπούδων, λόγω της πτώσης των τιμών της γούνας.



© Πολωνικός σύλλογος για την προστασία των πτηνών.

Φωτογραφία 13 — Λυροπετεινοί (αρσενικά πτηνά)

Η βιωσιμότητα των έργων βασίζεται στη δέσμευση σε τοπικό επίπεδο και στηρίζεται στη μελλοντική δημόσια χρηματοδότηση

37

Τα οφέλη των έργων πρέπει να συνεχίζονται μετά τη λήξη της περιόδου στήριξης της ΕΕ. Για να επιτευχθεί αυτό, τα έργα πρέπει να πληρούν ορισμένα κριτήρια: κατά κύριο λόγο, πρέπει να ενσωματώνονται στις τοπικές δομές, διασφαλίζοντας κατ' αυτόν τον τρόπο την ανάληψη ευθύνης σε μεγάλο βαθμό από τα ενδιαφερόμενα μέρη και, στο γενικότερο πλαίσιο της χρηματοοικονομικής κρίσης, να διατεθούν οι αναγκαίοι οικονομικοί πόροι για τη διατήρηση των αποτελεσμάτων τους.

38

Όσον αφορά τις απογραφές, τα σχέδια προστασίας ή τα σχέδια διαχείρισης, τα οποία συχνά αποτελούσαν τα αποτελέσματα των έργων (βλέπε σημείο 29), τα οφέλη δεν υλοποιήθηκαν μετά το πέρας των έργων, δεδομένου ότι εκκρεμούσε ακόμη η αποδοχή και υλοποίηση των σχεδίων αυτών. Μόνιμα οφέλη μπορούν να αναμένονται μόνο σε περίπτωση υλοποίησης των εν λόγω σχεδίων. Όσον αφορά την ευαισθητοποίηση του κοινού, τις δραστηριότητες ενημέρωσης και τις εκπαιδευτικές δραστηριότητες, θετικό στοιχείο είναι το γεγονός ότι αρκετά έργα διέθεταν από μακρού ιστοτόπους που παρείχαν τις σχετικές πληροφορίες.

39

Το Συνέδριο διαπίστωσε ότι οι επενδύσεις στο πλαίσιο των έργων, όπως κτίρια, μηχανήματα, εξοπλισμός και φυτείες, διατηρούνταν συνήθως σε καλή κατάσταση ακόμη και μετά την ολοκλήρωση των έργων. Στοιχείο που συνέβαλε σημαντικά στα ανωτέρω είναι το γεγονός ότι η βιωσιμότητα ελήφθη κατά γενικό κανόνα υπόψη από την αρχή της διαδικασίας επιλογής των έργων. Επιπλέον, στις συμβάσεις των έργων περιλαμβάνεται ρήτρα, η οποία προβλέπει ότι οι επενδύσεις πρέπει να χρησιμοποιηθούν και να διατηρηθούν για τους συμφωνηθέντες σκοπούς για ορισμένο αριθμό ετών μετά την ολοκλήρωση των έργων, διαφορετικά πρέπει να επιστραφεί η επιχορήγηση. Σε μία περίπτωση, το ζήτημα της ευθύνης για τη συντήρηση δεν είχε ακόμη επιλυθεί δύο έτη μετά την ολοκλήρωση των εργασιών.

40

Το Συνέδριο διαπίστωσε υψηλό βαθμό δέσμευσης από οργανισμούς για την προστασία της φύσης, οργανισμούς για την προστασία του περιβάλλοντος ή από τις αρχές πάρκων που ήταν υπεύθυνοι για τα έργα, οι οποίοι στηρίζονταν στην προσπάθειά τους από μια τοπική πολιτική που επεδίωκε την προώθηση θετικής εικόνας της περιοχής ως περιοχής οικότουρισμού. Δεδομένου ότι τα έργα δεν δημιουργούσαν εισόδημα και δεν προσέλκυαν ιδιωτικούς πόρους, τις περισσότερες φορές κατά γενικό κανόνα απαιτείτο η συνέχιση της δημόσιας χρηματοδότησης. Εάν δεν εξακολουθούσε να υπάρχει περαιτέρω χρηματοδότηση, τότε θα ετίθετο σε κίνδυνο η βιωσιμότητα όλου του εγχειρήματος για την ανάσχεση της απώλειας της βιοποικιλότητας (βλέπε παράδειγμα στο **πλαίσιο 11**).

Παράδειγμα έργου που αντιμετώπιζε κινδύνους όσον αφορά τη βιωσιμότητα

Βασικός στόχος του έργου «Βελτιώσεις στην κατάσταση του βίσωνα στο φυσικό πάρκο Vanatori Neamt» (Ρουμανία) (ΕΤΠΑ: 0,2 εκατομμύρια ευρώ) ήταν η δημιουργία ενός βιώσιμου πληθυσμού βίσωνα που να ζει σε άγρια κατάσταση στα βόρεια Καρπάθια όρη. Με την απόκτηση δέκα βισόνων, ο συνολικός αριθμός τους στο πάρκο ανήλθε στους 28. Δημιουργήθηκε υποδομή υποστήριξης για τη διευκόλυνση της προσαρμογής των ζώων στην άγρια κατάσταση. Κατά τη διάρκεια του χειμώνα παρέχόταν τροφή, ενώ υπήρχε και τακτική κτηνιατρική περίθαλψη. Στο πλαίσιο ενός άλλου έργου του ΕΤΠΑ κατασκευάστηκαν παρατηρητήρια και σημεία ενημέρωσης (ΕΤΠΑ: 0,2 εκατομμύρια ευρώ).

Η βιωσιμότητα του έργου θα επιτυγχανόταν εάν ο βίσοντας κατάφερνε να ζήσει και να αναπαραχθεί σε άγρια κατάσταση. Υπήρχε ένας κίνδυνος γενετικής φύσεως: όλοι οι βίσονες προέρχονταν από έναν μικρό πυρήνα που είχε μεν επιβιώσει, αλλά με μικρή ποικιλία στη γενετική σύνθεσή του. Ως αποτέλεσμα, ο βίσοντας ήταν επιρρεπής σε ασθένειες, είχε μικρότερη διάρκεια ζωής, υψηλότερη νεανική θνησιμότητα και αναπαραγόταν λιγότερο συχνά.

Στο σχέδιο διαχείρισης του πάρκου προβλέπεται περαιτέρω υποστήριξη για την αναπαραγωγή του βίσωνα σε άγρια κατάσταση, καθώς και η παρακολούθηση της εν λόγω αναπαραγωγής. Ωστόσο, στο σχέδιο δεν αναφέρεται με ποιον τρόπο θα παρασχεθούν και θα κατανεμηθούν οι οικονομικοί πόροι. Η μελλοντική χρηματοδότηση είναι επίσης αβέβαια, δεδομένου ότι το σχέδιο διαχείρισης του πάρκου δεν έχει εγκριθεί από το Υπουργείο Περιβάλλοντος.

Το «έργο για τους βίσονες» προσέλκυσε επίσης και άλλους διεθνείς χορηγούς, όπως η Παγκόσμια Τράπεζα. Η περαιτέρω συγκέντρωση πόρων από άλλους διεθνείς χορηγούς θα απαιτήσει να υπάρξει συντονισμός με τη στήριξη της ΕΕ.



Πηγή: ΕΕΣ.

Φωτογραφίες 14 και 15 — Βίσοντας σε πάρκο εγκλιματισμού

Γενικό συμπέρασμα

41

Οι διαθέσιμες δυνατότητες χρηματοδότησης στο πλαίσιο του ΕΤΠΑ δεν αξιοποιήθηκαν πλήρως από τα κράτη μέλη. Μολονότι τα συγχρηματοδοτούμενα έργα του ΕΤΠΑ που προωθούν άμεσα τη βιοποικιλότητα συνάδουν με τις προτεραιότητες των κρατών μελών και της ΕΕ για την ανάσχεση της απώλειας της βιοποικιλότητας, πρέπει να καταβληθούν προσπάθειες προκειμένου να ελεγχθεί η πραγματική συμβολή τους και να διασφαλιστεί η διατήρηση των αποτελεσμάτων τους. Πολλές δραστηριότητες αφορούσαν την κατάρτιση σχεδίων προστασίας και σχεδίων διαχείρισης, τα οποία πρέπει να εφαρμοστούν προκειμένου να επιτευχθούν απτά αποτελέσματα.

Κατανομή και χρήση της χρηματοδότησης του ΕΤΠΑ

42

Τα κράτη μέλη δεν θεώρησαν σε όλες τις περιπτώσεις το ΕΤΠΑ ως επαρκές εργαλείο για την προώθηση της βιοποικιλότητας και το δυναμικό του ως πηγή χρηματοδότησης για το δίκτυο Natura 2000 δεν αναγνωρίστηκε επαρκώς (σημεία 19-25).

Σύσταση 1

Η Επιτροπή πρέπει:

- α) να στηρίξει τα κράτη μέλη κατά τον καθορισμό προτεραιοτήτων για την αποκατάσταση της βιοποικιλότητας στο πλαίσιο επιχειρησιακών προγραμμάτων·
- β) να αξιολογήσει την συμπληρωματικότητα των δράσεων για την προώθηση της βιοποικιλότητας, οι οποίες έχουν καθοριστεί από τα κράτη μέλη στο πλαίσιο επιχειρησιακών προγραμμάτων με έργα που χρηματοδοτούνται από άλλα ταμεία της ΕΕ· και
- γ) να παρακολουθεί την ουσιαστική εφαρμογή των επιχειρησιακών προγραμμάτων, με σκοπό τον έγκαιρο και προληπτικό εντοπισμό των δυσχερειών.

Τα κράτη μέλη πρέπει να συνεργάζονται με την Επιτροπή κατά την υλοποίηση των ανωτέρω.

Επιτεύγματα των έργων του ΕΤΠΑ ως προς την ανάσχεση της απώλειας της βιοποικιλότητας

43

Κατά κανόνα, τα συγχρηματοδοτούμενα από το ΕΤΠΑ έργα συμμορφώνονταν με τις εθνικές προτεραιότητες και τις προτεραιότητες της ΕΕ στο πεδίο της βιοποικιλότητας. Ωστόσο, ορισμένες φορές είναι δύσκολο να προσδιοριστούν με σαφήνεια οι δαπάνες του ΕΤΠΑ για τη βιοποικιλότητα (σημεία 27 έως 28).

44

Το ένα τρίτο των ελεγχθέντων έργων αφορούσε την προετοιμασία μελλοντικών επενδύσεων και δραστηριοτήτων, με σκοπό την προώθηση της βιοποικιλότητας (προπαρασκευαστικές εργασίες και μέτρα ευαισθητοποίησης του κοινού). Αυτό σημαίνει ότι δεν θα είναι άμεση η επίτευξη απτών αποτελεσμάτων. Τα δύο τρίτα των ελεγχθέντων έργων αφορούσαν πραγματικά μέτρα προστασίας. Εντούτοις, οι αρχές των κρατών μελών δεν είχαν καθορίσει δείκτες αποτελεσμάτων ούτε συστήματα παρακολούθησης για την αξιολόγηση της ανάπτυξης των οικοτόπων και των ειδών. Η έλλειψη τέτοιου είδους ανάλυσης υπονομεύει κάθε αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας των εν λόγω έργων και, επομένως, της δυνατότητας επίτευξης απτών αποτελεσμάτων για τη διατήρηση της βιοποικιλότητας (σημεία 29 έως 36).

45

Τις περισσότερες φορές, οι φυσικές υλοποιήσεις των έργων διατηρήθηκαν σε καλή κατάσταση και διαπιστώθηκε υψηλός βαθμός δέσμευσης από τους φορείς υλοποίησης των έργων. Εντούτοις, η βιωσιμότητα των αποτελεσμάτων των έργων εξαρτάται από τη συνέχιση της δημόσιας χρηματοδότησης (σημεία 37 έως 40).

Σύσταση 2

Η Επιτροπή πρέπει:

- α) να στηρίξει τα κράτη μέλη κατά την παρακολούθηση προπαρασκευαστικών έργων, με σκοπό μια ενεργό πολιτική προστασίας, κυρίως όσον αφορά την αποτελεσματική εφαρμογή των σχεδίων ειδικής προστασίας και διαχείρισης των οικοτόπων και των ειδών·
- β) να απαιτήσει στο πλαίσιο των επιχειρησιακών προγραμμάτων την πρόβλεψη διαδικασιών αξιολόγησης των περιβαλλοντικών αλλαγών στους οικοτόπους και τα είδη, κατόπιν των επεμβάσεων·
- γ) να παρέχει συμβουλές τα κράτη μέλη ως προς την εφαρμογή των κανόνων του ΕΤΠΑ κατά τη σύμπραξη με άλλα ταμεία της ΕΕ.

Επιπροσθέτως, η Επιτροπή πρέπει να διασφαλίσει την τήρηση ενός ακριβούς αρχείου των άμεσων και έμμεσων δαπανών της ΕΕ για τη βιοποικιλότητα (συμπεριλαμβανομένου του Natura 2000), ενώ τα κράτη μέλη πρέπει να διευκολύνουν την τήρηση αυτή, παρέχοντας τα απαραίτητα δεδομένα.

Η παρούσα έκθεση εγκρίθηκε από το Τμήμα II, του οποίου προεδρεύει ο κύριος Henri GRETHEN, Μέλος του Ελεγκτικού Συνεδρίου, στο Λουξεμβούργο, κατά τη συνεδρίασή του της 4ης Ιουνίου 2014.

Για το Ελεγκτικό Συνέδριο



Vítor Manuel da SILVA CALDEIRA
Πρόεδρος

Ειδικοί στόχοι και δράσεις της στρατηγικής της ΕΕ για τη βιοποικιλότητα με ορίζοντα το 2020

Ειδικός στόχος 1: Πλήρης εφαρμογή των οδηγιών για τα πτηνά και τα ενδιαιτήματα

- Δράση 1 Ολοκλήρωση της συγκρότησης του δικτύου Natura 2000 και διασφάλιση χρηστής διαχείρισης
- Δράση 2 Εξασφάλιση επαρκούς χρηματοδότησης για τις περιοχές Natura 2000
- Δράση 3 Ευαισθητοποίηση των εμπλεκόμενων φορέων, ενίσχυση της συμμετοχής τους και βελτίωση της τήρησης της νομοθεσίας
- Δράση 4 Βελτίωση και εξορθολογισμός της παρακολούθησης και υποβολής εκθέσεων

Ειδικός στόχος 2: Διατήρηση και βελτίωση των οικοσυστημάτων και των υπηρεσιών που παρέχουν

- Δράση 5 Βελτίωση των γνώσεων σχετικά με τα οικοσυστήματα και τις οικοσυστημικές υπηρεσίες στην ΕΕ
- Δράση 6 Καθορισμός προτεραιοτήτων για την αποκατάσταση οικοσυστημάτων και την προώθηση της χρήσης πράσινης υποδομής
- Δράση 7 Εξασφάλιση μηδενικής καθαρής απώλειας βιοποικιλότητας και οικοσυστημικών υπηρεσιών

Ειδικός στόχος 3: Αύξηση της συμβολής της γεωργίας και της δασοκομίας στη διατήρηση και ενίσχυση της βιοποικιλότητας

- Δράση 8 Αύξηση των άμεσων ενισχύσεων για περιβαλλοντικά δημόσια αγαθά στο πλαίσιο της κοινής γεωργικής πολιτικής της ΕΕ
- Δράση 9 Ακριβέστερη στόχευση της διατήρησης της βιοποικιλότητας από την αγροτική ανάπτυξη
- Δράση 10 Διατήρηση της γεωργικής γενετικής ποικιλότητας της Ευρώπης
- Δράση 11 Ενθάρρυνση των δασοκαλλιεργητών ώστε να προστατεύουν και να εμπλουτίζουν τη δασική βιοποικιλότητα
- Δράση 12 Ένταξη μέτρων υπέρ της βιοποικιλότητας στα σχέδια δασικής διαχείρισης

Ειδικός στόχος 4: Εξασφάλιση της αειφόρου χρήσης των αλιευτικών πόρων

- Δράση 13 Βελτίωση της διαχείρισης των ιχθυαποθεμάτων
- Δράση 14 Εξάλειψη των δυσμενών επιπτώσεων σε ιχθυαποθέματα και θαλάσσια είδη, ενδιαιτήματα και οικοσυστήματα

Ειδικός στόχος 5: Καταπολέμηση των χωροκατακτητικών ξένων ειδών

- Δράση 15 Ενίσχυση των ενωσιακών καθεστώτων υγείας φυτών και ζώων
- Δράση 16 Θέσπιση ειδικής πράξης για τα χωροκατακτητικά ξένα είδη

Ειδικός στόχος 6: Συμβολή στην αποτροπή της απώλειας βιοποικιλότητας σε παγκόσμιο επίπεδο

- Δράση 17 Περιορισμός των έμμεσων δυνάμεων που οδηγούν σε απώλεια βιοποικιλότητας
- Δράση 18 Κινητοποίηση πρόσθετων πόρων για τη διατήρηση της παγκόσμιας βιοποικιλότητας
- Δράση 19 Ενωσιακή αναπτυξιακή συνεργασία με θωράκιση έναντι των επιπτώσεων στη βιοποικιλότητα
- Δράση 20 Ρύθμιση της πρόσβασης στους γενετικούς πόρους και της δίκαιης και ισότιμης συμμετοχής στα οφέλη που προκύπτουν από τη χρησιμοποίησή τους

Κατανομή των πόρων του ΕΤΠΑ για την προώθηση της βιοποικιλότητας και της προστασίας της φύσης (συμπεριλαμβανομένου του δικτύου Natura 2000) (σε ευρώ)

Χώρα	Πόροι του ΕΤΠΑ που προβλέπονταν στο πλαίσιο ΕΠ στις 31.12.2010			Πόροι του ΕΤΠΑ που προβλέπονταν στο πλαίσιο ΕΠ στις 31.12.2012		
	Κατανεμήθηκαν για τη βιοποικιλότητα ('000) (α)	Σύνολο χρηματοδότησης για τη συνοχή ('000) (β)	% (= α/β)	Κατανεμήθηκαν για τη βιοποικιλότητα ('000) (γ)	Σύνολο χρηματοδότησης για τη συνοχή ('000) (δ)	% (= γ/δ)
Βέλγιο	1 054	2 063,501	0,05	1 054	2 063 501	0,05
Βουλγαρία	80 787	6 673 628	1,21	80 787	6 673 628	1,21
Τσεχική Δημοκρατία	605 921	26 302 604	2,30	605 921	26 539 650	2,28
Δανία	0	509 577	0,00	0	509 577	0,00
Γερμανία	50 620	25 488 616	0,20	52 614	25 488 230	0,21
Εσθονία	21 730	3 403 460	0,64	21 730	3 403 460	0,64
Ιρλανδία	0	750 725	0,00	0	750 725	0,00
Ελλάδα	179 763	20 210 261	0,89	145 702	20 210 261	0,72
Ισπανία	706 437	34 657 734	2,04	824 574	34 650 749	2,38
Γαλλία	175 954	13 449 221	1,31	166 084	13 449 221	1,23
Ιταλία	57 133	27 965 315	0,20	43 143	27 955 874	0,15
Κύπρος	0	514 624	0,00	0	612 435	0,00
Λετονία	26 000	4 530 448	0,57	26 000	4 530 448	0,57
Λιθουανία	71 850	6 775 493	1,06	71 850	6 775 493	1,06
Λουξεμβούργο	0	50 487	0,00	0	50 487	0,00
Ουγγαρία	125 800	24 921 149	0,50	125 800	24 921 149	0,50
Μάλτα	1 700	840 123	0,20	100	840 123	0,01
Κάτω Χώρες	4 195	1 660 003	0,25	4 195	1 660 003	0,25
Αυστρία	0	1 204 479	0,00	0	1 204 479	0,00
Πολωνία	135 078	65 221 853	0,21	113 430	67 185 549	0,17
Πορτογαλία	46 973	21 411 561	0,22	55 076	21 411 561	0,26
Ρουμανία	171 989	19 213 037	0,90	171 989	19 213 037	0,90
Σλοβενία	49 555	4 101 049	1,21	49 555	4 101 049	1,21
Σλοβακία	30 454	11 360 620	0,27	30 454	11 498 331	0,26
Φινλανδία	1 933	1 595 966	0,12	552	1 595 966	0,03
Σουηδία	0	1 626 092	0,00	0	1 626 092	0,00
Ηνωμένο Βασίλειο	1 570	9 890 937	0,02	70	9 890 937	0,00
Διασυννοριακοί πόροι	168 780	7 829 418	2,16	175 219	7 905 148	2,22
Σύνολο	2 715 276	344 221 981	0,79	2 765 899	346 717 163	0,80

Πηγή: Ευρωπαϊκό Ελεγκτικό Συνέδριο βάσει στατιστικών στοιχείων της Επιτροπής.

Επανακατανομή για τη βιοποικιλότητα μεταξύ 31.12.2010 και 31.12.2012		Πόροι του ΕΤΠΑ για τα επιλεγμένα έργα σχετικά με τη βιοποικιλότητα	Ποσοστό εκτέλεσης
('000) [ε = (γ - α)]	% [στ = (γ/α)]	('000) (ζ)	% [η = (ζ/γ)]
0	0	1 141	108,3
0	0	104 121	128,9
0	0	248 286	41,0
0	0	0	0
(+) 1 994	(+) 3,9	49 886	94,8
0	0	18 159	83,6
0	0	0	0
(-) 34 061	(-) 18,9	154 907	106,3
(+) 118 137	(+) 16,7	634 901	77,0
(-) 9 870	(-) 5,6	151 359	91,1
(-) 13 990	(-) 24,5	15 298	35,5
0	0	0	0
0	0	9 296	35,8
0	0	62 159	86,5
0	0	0	0
0	0	94 333	75,0
(-) 1 600	(-) 94,1	0	0
0	0	630	15,0
0	0	0	0
(-) 21 648	(-) 16,0	102 506	90,4
(+) 8 103	(+) 17,3	50 739	92,1
0	0	115 903	67,4
0	0	1 250	2,5
0	0	32 519	106,8
(-) 1 381	(-) 71,4	184	33,3
0	0	0	0
(-) 1 500	(-) 95,5	0	0
(+) 6 439	(+) 3,8	216 176	123,4
(+) 50 623	(+) 1,9	2 063 753	74,6

Δείγμα των ελεγχθέντων έργων

Χώρα/περιφέρεια	Τίτλος έργου	Συνεισφορά της ΕΕ (εκατομμύρια ευρώ)
Τσεχική Δημοκρατία (ΕΠ Περιβάλλον)	Υλοποίηση των περιοχών Natura 2000 με τη διαχείριση του Οργανισμού για την προστασία της φύσης και τη διατήρηση του τοπίου	4,3
	Ανακατασκευή του σταθμού για ανάπηρα ζώα στην πόλη Vlasim	1,9
	Εδαφικό σύστημα οικολογικής σταθερότητας στον δήμο του Chotesov	0,5
	Λίμνη Propast	1,4
	Δημοτικό πάρκο στο Dolni Brezany	1,2
	Περάσματα ψαριών στα Lovosice - Pistany	0,9
Ισπανία (ΕΠ Ανδαλουσία)	Αποκατάσταση κατά μήκος του ποταμού Guadalquivir στη Σεβίλλη	9,2
	Αποκατάσταση κατά μήκος του ποταμού Guadalquivir στη Σεβίλλη	5,0
	Αποκατάσταση του συστήματος των αμμολόφων και της πρόσβασης στην παραλία του Isla Canela	0,9
	Τεχνητή προσθήκη άμμου για την περιοχή της παραλίας του Mazagon	1,6
	Αποκατάσταση του κάστρου του Sancti-Petri	3,1
	Αποκατάσταση οικοτόπων μέσω εγκλιματισμού δασών ελάτων	1,9
	Αποκατάσταση κατά μήκος του ποταμού Guadianain στην επαρχία της Huelva	0,8
Γαλλία (ΕΠ Nord-Pas-de-Calais)	Ένας δράκος! Στον κήπο μου; (δύο στάδια)	0,3
	Opération Grand Site des deux Caps (Επιχείρηση απόκτησης σήματος Grand Site στα δύο ακρωτήρια) (στάδιο 1)	2,8
	Opération Grand Site des deux Caps (Επιχείρηση απόκτησης σήματος Grand Site στα δύο ακρωτήρια) (στάδιο 2)	0,6
	Αποκατάσταση και/ή υλοποίηση συστημάτων βιώσιμης διαχείρισης για απειλούμενους φυσικούς οικοτόπους	0,4
	Προστασία του τοπίου της παράκτιας κληρονομιάς και υδροβιότοπων	1,5
	Προστασία του τοπίου της περιοχής «Fort Vert»	1,5

1 Είδη έργων:

A = Ευαισθητοποίηση του κοινού και εκπαιδευτικά μέτρα.

B = Ενίσχυση της ενημέρωσης και των σχεδίων.

Γ = Συγκεκριμένα μέτρα προστασίας.

2 Για 18 έργα, δεν τηρήθηκαν οι αρχικώς προβλεπόμενες ημερομηνίες ολοκλήρωσης. Πέντε έργα καθυστέρησαν περισσότερο από έξι μήνες, δύο εξαιτίας δυσκολιών στην αγορά εκτάσεων και τρία εξαιτίας προβλημάτων στη διαδικασία σύναψης συμβάσεων (σε δύο περιπτώσεις η καθυστέρηση υπερέβη το έτος).

Βασικά μέτρα	Είδος έργου Α, Β ή Γ ¹	Ημερομηνία ολοκλήρωσης ²	Το έργο είχε ολοκληρωθεί κατά τον χρόνο της επίσκεψης ελέγχου
Καθορισμός των περιοχών που έχουν αποκτήσει καθεστώς προστασίας Natura 2000, δημιουργία συστήματος ερευνών απογραφής και πλαισίου παρακολούθησης	Β	(Πρόβλεψη: Ιανουάριος 2015)	Όχι
Ανακαίνιση σταθμού για ανάπηρα ζώα και κατασκευή επιπλέον χώρων	Γ	Φεβρουάριος 2012	Ναι
Δημιουργία περιοχής βιοποικιλότητας και δύο οικοτόπων/ άγριας ζωής, πράσινοι διάδρομοι	Γ	Νοέμβριος 2011	Ναι
Ανακαίνιση ταμιευτήρα υδάτων, αντιπλημμυρικά μέτρα, νέα βλάστηση	Γ	Ιούνιος 2011	Ναι
Δημιουργία πάρκου, συμπεριλαμβανομένου του τοπίου, δημιουργία χλοοταπίτων, φύτευση νέων δένδρων και θάμνων	Γ	Ιούνιος 2010	Ναι
Κατασκευή δύο περασμάτων ψαριών	Γ	Σεπτέμβριος 2010	Ναι
Αποκατάσταση και ανανέωση του τοπίου της δεξιάς ποτάμιας όχθης	Γ	Δεκέμβριος 2009	Ναι
Αποκατάσταση και ανανέωση του τοπίου της αριστερής ποτάμιας όχθης	Γ	Οκτώβριος 2009	Ναι
Αποκατάσταση περιοχής αμολόφων κατά μήκος παραλίας 1 300 μέτρων	Γ	Μάιος 2009	Ναι
Παροχή άμμου για μήκος παραλίας 600 μέτρων ως αντιστάθμιση για την έλλειψη ιζήματος	Γ	Ιούνιος 2009	Ναι
Επισκευές για τη διατήρηση του κάστρου	Γ	Οκτώβριος 2010	Ναι
Κοπή κλαδιών και θάμνων, αραίωμα πεύκων, απομάκρυνση ευκαλύπτων και κλάδευση	Γ	Νοέμβριος 2011	Ναι
Συντήρηση της υπάρχουσας βλάστησης, φύτευση αυτόχθονων ειδών, δημιουργία υγροβιοτόπων	Γ	Ιούνιος 2009	Ναι
Αποκατάσταση οικοτόπων, ενημέρωση	Γ	Ιούνιος 2013 (τέλος δεύτερου σταδίου)	Όχι
Οικολογική εκ νέου διαμόρφωση τοπίου, αποκατάσταση πράσινων περιοχών	Γ	Δεκέμβριος 2012	Ναι
Μισθοί για το προσωπικό που απασχολείται στις εργασίες αποκατάστασης	Γ	Δεκέμβριος 2012	Ναι
Αποκατάσταση του τοπίου, ευαισθητοποίηση του κοινού και επικοινωνία	Γ	Δεκέμβριος 2011	Ναι
Αγορά εκτάσεων	Γ	Μάιος 2012	Ναι
Αγορά εκτάσεων	Γ	Νοέμβριος 2009	Ναι

Χώρα/περιφέρεια	Τίτλος έργου	Συνεισφορά της ΕΕ (εκατομμύρια ευρώ)
Πολωνία (ΕΠ Υποδομές και περιβάλλον)	Διατήρηση της άγριας ζωής σε περιβαλλοντικά προστατευόμενες περιοχές μέσω της συγκέντρωσης της ροής των τουριστών	0,3
	Ενεργός προστασία του λυροπετεινού στην ειδική περιοχή προστασίας πτηνών του Natura 2000 στο δάσος Knyszynska Primeval	0,6
	Εθνικό πρόγραμμα για την προστασία του αγριόκουρκου	0,2
	Προετοιμασία των σχεδίων δράσης που αφορούν την προστασία για τις περιοχές Natura 2000 στην Πολωνία	5,8
	Οικολογικές παρεμβάσεις — αύξηση της δημόσιας συμμετοχής στην προστασία των περιοχών Natura 2000	0,1
	Εγγύτερα στη φύση — προσδιορισμός και επιμόρφωση των τοπικών υπαλλήλων περιβάλλοντος	0,2
Ρουμανία (ΕΠ Περιβάλλον)	Στήριξη για ψηφιακή χαρτογράφηση, η οποία χρησιμοποιείται για το σχέδιο διαχείρισης και την προετοιμασία της στρατηγικής	0,8
	Βελτίωση της βιοποικιλότητας στον θαλάσσιο τομέα μέσω ευαισθητοποίησης και πληροφόρησης του κοινού	2,8
	Ολοκληρωμένο σύστημα πληροφοριών — στήριξη για τη βελτίωση της διατήρησης του οικοσυστήματος	3,6
	Μέτρα διαχείρισης για τη θαλάσσια περιοχή SCI ROSSCI0066	5,8
	Μέτρα διαχείρισης για είδη κοινοτικού ενδιαφέροντος εντός του φυσικού πάρκου Vanatori Neamt	0,2
	Βελτίωση της κατάστασης του βίσωνα στο φυσικό πάρκο Vanatori Neamt	0,2
Έργο RO-NT3 «Κοινή προσέγγιση για τη βιοποικιλότητα στη φυσική προστατευόμενη περιοχή Secu και στο φυσικό πάρκο Vanatori Neamt»	0,2	

1 Είδη έργων:

A = Ευαισθητοποίηση του κοινού και εκπαιδευτικά μέτρα.

B = Ενίσχυση της ενημέρωσης και των σχεδίων.

Γ = Συγκεκριμένα μέτρα προστασίας.

2 Πα 18 έργα, δεν τηρήθηκαν οι αρχικώς προβλεπόμενες ημερομηνίες ολοκλήρωσης. Πέντε έργα καθυστέρησαν περισσότερο από έξι μήνες, δύο εξαιτίας δυσκολιών στην αγορά εκτάσεων και τρία εξαιτίας προβλημάτων στη διαδικασία σύναψης συμβάσεων (σε δύο περιπτώσεις η καθυστέρηση υπερέβη το έτος).

Βασικά μέτρα	Είδος έργου Α, Β ή Γ ¹	Ημερομηνία ολοκλήρωσης ²	Το έργο είχε ολοκληρωθεί κατά τον χρόνο της επίσκεψης ελέγχου
Εργασίες για τη χρήση γης (π.χ. επιπέδωση γης, κατεδάφιση υφιστάμενων κτιρίων), κατασκευή υποδομής τουρισμού	Γ	Μάιος 2012	Ναι
Διατήρηση βέλτιστου οικοτόπου για τον λυροπετεινό	Γ	Δεκέμβριος 2011	Ναι
Κατάρτιση του εθνικού προγράμματος (παρακολούθηση της ποιότητας των οικοτόπων του αγριόκορκου και του πληθυσμού τους σε εθνικό επίπεδο	Β	Δεκέμβριος 2011	Ναι
Κατάρτιση σχεδίων προστασίας για 406 περιοχές Natura 2000	Β	(πρόβλεψη: Απρίλιος 2014)	Όχι
Προετοιμασία εκπαιδευτικού υλικού, ιστοτόπου, επιμόρφωσης, επισκέψεων μελέτης	Α	Φεβρουάριος 2011	Ναι
Δημοσίευση εκπαιδευτικού και ενημερωτικού υλικού, ιστοτόπος	Α	Μάρτιος 2012	Ναι
Παραγωγή ψηφιακού χάρτη υψηλής ανάλυσης για την Περιοχή Βιόσφαιρας του Δέλτα του Δουνάβεως	Β	Οκτώβριος 2012	Ναι
Κατασκευή κέντρου επισκεπτών, τουριστικών διαδρομών, σημείων ενημέρωσης	Α	(πρόβλεψη: Δε- κέμβριος 2015)	Όχι
Υλοποίηση ολοκληρωμένου συστήματος πληροφοριών για τη διοίκηση της Περιοχής Βιόσφαιρας του Δέλτα του Δουνάβεως	Β	Νοέμβριος 2011	Ναι
Απογραφή υδρόβιων οικοτόπων και ειδών και χαρτογράφηση θαλάσσιας περιοχής	Β	Οκτώβριος 2013	Όχι
Απογραφή ειδών, κέντρο επισκεπτών, σημεία ενημέρωσης, εκπαιδευτική διαδρομή	Β	Μάιος 2011	Ναι
Υποδομή για βίσονες και δραστηριότητες διάδοσης	Γ	Μάιος 2013	Όχι
Απογραφή ζώων και δημιουργία βάσης δεδομένων	Β	Μάιος 2013	Όχι

Ευκαιρίες για την υλοποίηση της στρατηγικής για τη βιοποικιλότητα, οι οποίες παρέχονται από διάφορους πόρους της ΕΕ βάσει του δημοσιονομικού πλαισίου 2007-2013, σύμφωνα με τις επισημάνσεις της Επιτροπής

Πολιτική της ΕΕ	Βασικά μέτρα για τη βιοποικιλότητα (άμεσα και έμμεσα)	Προϋπολογισμός 2007-13 (εκατομμύρια ευρώ)	Βασικός συναφής ειδικός στόχος της στρατηγικής για τη βιοποικιλότητα	Βασικοί δικαιούχοι
Κοινή γεωργική πολιτική	<p>Προστασία της βιοποικιλότητας, μέτρα για τη διαχείριση και την αποκατάσταση γεωργικών και δασικών οικοτόπων</p> <p>Ενισχύσεις στο πλαίσιο του Natura 2000· γεωργοπεριβαλλοντικές και δασικές περιβαλλοντικές ενισχύσεις</p> <p>Στήριξη για επιμόρφωση, συμβουλευτικές υπηρεσίες, διατήρηση και αναβάθμιση της αγροτικής κληρονομιάς</p>	42 700	<p>Ειδικός στόχος 3: Γεωργία και δασοκομία</p> <p>Ειδικός στόχος 1: Διατήρηση της φύσης</p> <p>Ειδικός στόχος 2: Αποκατάσταση</p>	<p>Γεωργοί και ιδιοκτήτες δασών (κανονικές υπό όρους ενισχύσεις)</p> <p>Λοιποί δικαιούχοι συγκεκριμένων στόχων σε αγροτικές περιοχές (π.χ. διαφοροποίηση της αγροτικής οικονομίας)</p>
Κοινή αλιευτική πολιτική	<p>Υδατοπεριβαλλοντικές δράσεις</p> <p>Προστασία της υδρόβιας πανίδας και χλωρίδας</p> <p>Προστασία του παράκτιου περιβάλλοντος</p>	Δεν υπάρχουν στοιχεία	Ειδικός στόχος 4: Αλιεία	Επιλέξιμοι για χρηματοδότηση: παράκτιες κοινότητες, οργανισμοί παραγωγών και λοιποί δικαιούχοι σε θαλάσσιες περιοχές
Πολιτική συνοχής	<p>Πρωώθηση της βιοποικιλότητας και της προστασίας της φύσης</p> <p>Πρωώθηση των φυσικών πόρων</p> <p>Προστασία και ανάπτυξη της φυσικής κληρονομιάς</p> <p>Συνδρομή του εργατικού δυναμικού και των εταιρειών για την προσαρμογή στις νέες περιβαλλοντικές προκλήσεις και προώθηση της διατήρησης της φύσης στη διαχείριση του ιδιωτικού τομέα</p>	5 232	<p>Ειδικός στόχος 1: Διατήρηση της φύσης</p> <p>Ειδικός στόχος 2: Αποκατάσταση</p>	<p>Όλα τα είδη δικαιούχων</p> <p>Επίκεντρο αποτελούν οι περιφέρειες που υστερούν οικονομικά, καθώς και άλλες περιφέρειες με σκοπό την αύξηση της περιφερειακής ανταγωνιστικότητας και της απασχόλησης</p> <p>Άπαξ συγχρηματοδότηση επενδύσεων/ υποδομής</p>
Περιβαλλοντική πολιτική (Life+)	Έργα και μέτρα καινοτόμα, βέλτιστων πρακτικών και επίδειξης	120	<p>Ειδικός στόχος 1: Διατήρηση της φύσης</p> <p>Ειδικός στόχος 2: Αποκατάσταση</p> <p>Ειδικός στόχος 5: Χωροκατακτητικά ξένα είδη</p>	<p>Επιλέξιμοι για χρηματοδότηση: ευρύ φάσμα δημόσιων και ιδιωτικών οργανισμών, καθώς και προσώπων</p> <p>Διαχείριση του προγράμματος από την Επιτροπή</p> <p>Έκτακτες περιβαλλοντικές δαπάνες</p>
Πολιτική για την έρευνα	<p>Διατήρηση και βιώσιμη διαχείριση φυσικών και ανθρωπογενών πόρων και της βιοποικιλότητας</p> <p>Διαχείριση θαλάσσιου περιβάλλοντος</p> <p>Μέθοδοι πρόβλεψης και εργαλεία αξιολόγησης για τη βιώσιμη ανάπτυξη</p>	110	<p>Ειδικός στόχος 1: Διατήρηση της φύσης</p> <p>Ειδικός στόχος 2: Αποκατάσταση</p>	Επιλέξιμοι για χρηματοδότηση: δημόσιοι οργανισμοί και ιδιωτικές εταιρείες που πραγματοποιούν δραστηριότητες έρευνας
Εξωτερική πολιτική	Στήριξη για την εκπλήρωση των υποχρεώσεων που απορρέουν από τη διεθνή σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για τη βιολογική ποικιλότητα (CBD)	114	Ειδικός στόχος 6: Παγκόσμια βιοποικιλότητα	Επιλέξιμοι για χρηματοδότηση: αναπτυσσόμενες χώρες και οργανώσεις-εταίροι, καθώς και διεθνείς οργανισμοί και λοιποί οργανισμοί της ΕΕ

Πηγή: Έγγραφο εργασίας των υπηρεσιών της Ευρωπαϊκής Επιτροπής SEC(2011) 540 τελικό της 3.5.2011.

Απαντήσεις της Επιτροπής

Συνοπτική παρουσίαση

IV

Η Επιτροπή ευχαριστεί το Ελεγκτικό Συνέδριο για την αξιολόγησή του, η οποία παρέχει στοιχεία που θα αποδειχθούν πολύ χρήσιμα κατά την υλοποίηση της επόμενης γενιάς προγραμμάτων.

Η Επιτροπή υπενθυμίζει ότι ο στόχος του ΕΤΠΑ είναι η μείωση των οικονομικών, κοινωνικών και εδαφικών ανισοτήτων. Μολονότι το εν λόγω ταμείο μπορεί, μεταξύ άλλων στόχων, να στηρίζει και στόχους που άπτονται της βιοποικιλότητας, δεν έχει ωςτόσο σχεδιαστεί ως ειδικό μέσο για την προώθηση της βιοποικιλότητας.

V

Η Επιτροπή αναμένει ότι ο καθορισμός ειδικών στόχων και δεικτών αποτελεσμάτων για τα επιχειρησιακά προγράμματα κατά τη νέα περίοδο προγραμματισμού (2014-2020), που θα καλύπτουν, κατά περίπτωση, και τη βιοποικιλότητα θα βελτιώσει την ικανότητα παρακολούθησης και υποβολής εκθέσεων.

Οι προπαρασκευαστικές εργασίες, συμπεριλαμβανομένων όσων χρηματοδοτούνται από το ΕΤΠΑ, αποτελούν απαραίτητη προϋπόθεση για την ορθή εκτέλεση των έργων. Θέτουν τα θεμέλια για τις μελλοντικές παρεμβάσεις (και για την εξασφάλιση των οφελών βιοποικιλότητας). Αναμένεται ότι οι εν λόγω δράσεις θα λάβουν στήριξη από το ΕΤΠΑ, ωστόσο θα μπορούσαν να χρησιμοποιηθούν και άλλα ταμεία της ΕΕ (όπως το ΕΓΤΑΑ), καθώς και εθνικοί πόροι για την εκτέλεση των έργων.

VI α)

Η Επιτροπή αποδέχεται τη σύσταση. Κατά συνέπεια, έχει αρχίσει να στηρίζει τα κράτη μέλη στον καθορισμό των προτεραιοτήτων τους για την αποκατάσταση της βιοποικιλότητας στο πλαίσιο σχετικών επιχειρησιακών προγραμμάτων. Τα κράτη μέλη, στο πλαίσιο της επιμερισμένης διαχείρισης των διαρθρωτικών ταμείων, προτείνουν στόχους και επιλέγουν επενδυτικές προτεραιότητες ανάλογα με τις ιδιαίτερες ανάγκες τους, οι οποίες αποτελούν αντικείμενο διαπραγμάτευσης με την Επιτροπή. Αυτές συνδέονται με δείκτες αποτελεσμάτων και υλοποιήσεων. Μετά την έγκριση του προγράμματος, επιλέγουν και υλοποιούν τα έργα.

Μολονότι στο πλαίσιο της περιόδου προγραμματισμού 2014-2020 η βιοποικιλότητα δεν αποτελεί προτεραιότητα στο πλαίσιο της θεματικής συγκέντρωσης που

προβλέπεται στον κανονισμό για το ΕΤΠΑ (άρθρο 4), η Επιτροπή έχει εκδώσει ειδικό έγγραφο καθοδήγησης για τις διαχειριστικές αρχές, με τίτλο «The guide to multi-benefit cohesion policy investments in nature and green infrastructure» (Οδηγός για τα πολλαπλά οφέλη των επενδύσεων της πολιτικής συνοχής στη φύση και στις πράσινες υποδομές), προκειμένου να συνδράμει τις αρχές στην εν λόγω διαδικασία.

Στο πλαίσιο της στρατηγικής της ΕΕ για τη βιοποικιλότητα με ορίζοντα το 2020, βάσει της δράσης 5 προβλέπεται ότι τα κράτη μέλη, επικουρούμενα από την Επιτροπή, θα χαρτογραφίσουν και θα εκτιμήσουν την κατάσταση των οικοσυστημάτων και των οικοσυστημικών υπηρεσιών στην επικράτεια τους μέχρι το 2014. Οι υπηρεσίες της Επιτροπής (Γενική Διεύθυνση Περιβάλλοντος —ΓΔ ENV— και Κοινό Κέντρο Ερευνών —ΓΔ JRC), σε συνεργασία με τον Ευρωπαϊκό Οργανισμό Περιβάλλοντος, εκπόνησαν δύο εκθέσεις τις οποίες μπορούν να χρησιμοποιήσουν τα κράτη μέλη κατά την εκτέλεση των εν λόγω εργασιών.

Στο πλαίσιο της δράσης 6α της ίδιας στρατηγικής προβλέπεται επίσης ότι, μέχρι το 2014, τα κράτη μέλη, επικουρούμενα από την Επιτροπή, θα διαμορφώσουν στρατηγικό πλαίσιο καθορισμού προτεραιοτήτων για την αποκατάσταση οικοσυστημάτων σε υποεθνικό, εθνικό και ενωσιακό επίπεδο. Η Επιτροπή έχει δημοσιεύσει δύο συμβουλευτικές εκθέσεις για το θέμα αυτό, περιλαμβανομένης μίας που αφορά την εκτίμηση του κόστους υλοποίησης του στόχου για αποκατάσταση του 15 % των υποβαθμισμένων οικοσυστημάτων έως το 2020, και έχει εκδώσει συστάσεις προς τα κράτη μέλη.

Η Επιτροπή προτίθεται να δημοσιεύσει κατευθυντήριες γραμμές σχετικά με την προστασία της βιοποικιλότητας, οι οποίες θα βοηθήσουν τα κράτη μέλη να εντοπίσουν ευκαιρίες στο πλαίσιο του ΕΤΠΑ, μεταξύ άλλων δυνατοτήτων.

VI β)

Η Επιτροπή αποδέχεται τη σύσταση. Οι συμφωνίες εταιρικής σχέσης οι οποίες αποτελούν αντικείμενο διαπραγμάτευσης μεταξύ της Επιτροπής και κάθε κράτους μέλους αποτελούν σημαντικό μέσο για τη διασφάλιση της συμπληρωματικότητας μεταξύ των διαφόρων ταμείων της ΕΕ. Τα προγράμματα του ΕΤΠΑ και τα προγράμματα αγροτικής ανάπτυξης θα ελεγχθούν στο πλαίσιο εσωτερικών διυπηρεσιακών διαβουλεύσεων με στόχο τη μεγιστοποίηση της συμπληρωματικότητας μεταξύ του ΕΤΠΑ και του ΕΓΤΑΑ. Για όλες τις πτυχές που άπτονται του δικτύου Natura 2000, ο εν λόγω έλεγχος στηρίζεται στο πλαίσιο δράσης προτεραιότητας.

VI γ)

Τα κράτη μέλη είναι κατά κύριο λόγο υπεύθυνα για την υλοποίηση των προγραμμάτων που υπόκεινται στο καθεστώς επιμερισμένης διαχείρισης. Ως εκ τούτου, η Επιτροπή θεωρεί ότι η εν λόγω σύσταση πρέπει να απευθυνθεί στις αρχές που είναι αρμόδιες για το εκάστοτε πρόγραμμα. Δυνάμει των συναφών νομοθετικών διατάξεων, η επιτροπή παρακολουθήσεως του προγράμματος, στην οποία η Επιτροπή συμμετέχει με καθεστώς παρατηρητή, διαδραματίζει πρωτεύοντα ρόλο όσον αφορά την παρακολούθηση της προόδου και την αντιμετώπιση των δυσκολιών κατά την υλοποίηση. Η Επιτροπή, μέσω της εξέτασης των ετήσιων εκθέσεων υλοποίησης και μέσω των ετήσιων συνεδριάσεων επανεξέτασης που πραγματοποιεί, θα παρακολουθεί τις επιδόσεις των προγραμμάτων και θα εντοπίζει τυχόν εμπόδια ως προς την αποτελεσματική εκτέλεσή τους. Το πλαίσιο επιδόσεων αποτελεί πρόσθετο εργαλείο για τον σκοπό αυτό.

Οι απαιτήσεις παρακολούθησης και αξιολόγησης θα είναι σαφέστερες κατά την περίοδο 2014-2020, με την υποβολή ετήσιων εκθέσεων για την επιλογή έργων και για τις δαπάνες ανά θέμα και με τον καθορισμό ειδικών δεικτών αποτελεσμάτων, κοινών δεικτών υλοποιήσεων και ειδικών δεικτών υλοποιήσεων, καθώς και αξιολογήσεων επιπτώσεων.

Τα επιχειρησιακά προγράμματα θα περιλαμβάνουν κοινούς δείκτες και ενδέχεται να περιλαμβάνουν και ειδικούς δείκτες ανά πρόγραμμα (όπως π.χ. για τη βιοποικιλότητα, κατά περίπτωση), οι οποίοι θα χρησιμοποιούνται από τις διαχειριστικές και εκτελεστικές αρχές για την παρακολούθηση της υλοποίησης των προγραμμάτων και για την κατάλληλη σχετική ενημέρωση της Επιτροπής. Ως εκ τούτου, από το 2016 η Επιτροπή θα λαμβάνει ετήσια δεδομένα και εκθέσεις υλοποίησης που θα παρέχουν καλύτερη εικόνα της προόδου και των επιδόσεων.

VII α)

Η Επιτροπή αποδέχεται τη σύσταση. Ανταποκρινόμενη στη συγκεκριμένη σύσταση, η Επιτροπή, στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Δικτύου Περιβαλλοντικών και Διαχειριστικών Αρχών (ENEA-MA), θα επισημάνει την ανάγκη να δοθεί κατάλληλη συνέχεια στα προπαρασκευαστικά μέτρα μέσω πιο συγκεκριμένων μέτρων διατήρησης.

VII β)

Η Επιτροπή συμφωνεί με τη συγκεκριμένη σύσταση. Στους κανονισμούς για την περίοδο 2014-2020, οι οποίοι εκδόθηκαν τον Δεκέμβριο του 2013, θεσπίζεται η υποχρέωση των κρατών μελών να αξιολογούν τον αντίκτυπο κάθε άξονα προτεραιότητας τουλάχιστον μία φορά κατά τη διάρκεια

της περιόδου προγραμματισμού. Η φύση των εν λόγω αξιολογήσεων θα εξαρτάται από τους ειδικούς στόχους που θα τεθούν στο πλαίσιο των προς έγκριση προγραμμάτων.

Στις περιπτώσεις στις οποίες καθορίζονται σαφώς στόχοι όσον αφορά τη βιοποικιλότητα, απαιτούνται ειδικοί δείκτες υλοποιήσεων και αποτελεσμάτων, καθώς και διαδικασίες αξιολόγησης.

VII γ)

Η Επιτροπή αποδέχεται τη σύσταση και έχει ήδη αρχίσει να προβαίνει στις ζητούμενες ενέργειες. Σύμφωνα με το άρθρο 13 του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1303/2013 περί κοινών διατάξεων, η Επιτροπή θα εκδώσει καθοδήγηση για τους δικαιούχους, που θα περιλαμβάνει πληροφορίες σχετικά με τον τρόπο αξιοποίησης της συμπληρωματικότητας των Ευρωπαϊκών Διαρθρωτικών και Επενδυτικών Ταμείων (ΕΔΕΤ) με άλλα μέσα της ΕΕ. Ο οδηγός που αναφέρθηκε ανωτέρω περιλαμβάνει επίσης μια ενότητα σχετικά με τη συμπληρωματικότητα.

Η Επιτροπή ανταλλάσσει πληροφορίες σε τακτική βάση και παρέχει συμβουλές στα κράτη μέλη σχετικά με τη χρήση διαφόρων κονδυλίων για τη βιοποικιλότητα, π.χ. μέσω της συντονιστικής ομάδας για τη φύση και τη βιοποικιλότητα και μέσω της ομάδας εργασίας του Ευρωπαϊκού Δικτύου Περιβαλλοντικών Αρχών.

VIII

Η Επιτροπή αποδέχεται τη σύσταση και προβαίνει στις ζητούμενες ενέργειες. Στις εκτελεστικές πράξεις για την περίοδο 2014-2020 ορίζεται το αναθεωρημένο σύστημα κατηγοριοποίησης για την παροχή πληροφοριών σχετικά με τις επενδύσεις που πραγματοποιούνται στο πλαίσιο της πολιτικής συνοχής. Εντός του εν λόγω συστήματος πληροφοριών, η Επιτροπή έχει συγκροτήσει εσωτερικό μηχανισμό «παρακολούθησης της βιοποικιλότητας», που καθιστά δυνατή την καταγραφή των άμεσων και έμμεσων δαπανών για τη βιοποικιλότητα στο πλαίσιο του ΕΤΠΑ και του Ταμείου Συνοχής. Η αξιοπιστία των δεδομένων θα εξαρτάται από την ποιότητα των στοιχείων που θα διαβιβάζονται από τα κράτη μέλη.

Σύμφωνα με τις δεσμεύσεις της ΕΕ για ενσωμάτωση της διάστασης της βιοποικιλότητας και τις διεθνείς υποχρεώσεις που απορρέουν από τη σύμβαση για τη βιολογική ποικιλότητα, η Επιτροπή εργάζεται με στόχο την αποτελεσματικότερη παρακολούθηση των δαπανών για τη βιοποικιλότητα. Στις προγραμματικές δηλώσεις για το 2015 θα ενσωματωθεί ειδική ενότητα για την παρακολούθηση της βιοποικιλότητας, ενώ η Επιτροπή βελτιώνει επί του

παρόντος τη μεθοδολογία για την παρακολούθηση της βιοποικιλότητας στο πλαίσιο του προϋπολογισμού της ΕΕ.

Εισαγωγή

06

Με τον όρο «ολοκληρωμένη χρηματοδότηση» νοείται η ενσωμάτωση των επενδύσεων που προορίζονται για τη φύση και τη βιοποικιλότητα στα μεγάλα χρηματοδοτικά μέσα της ΕΕ (αντί της δημιουργίας ειδικού ταμείου για τον σκοπό αυτό). Κατά συνέπεια, η χρηματοδότηση για τη φύση και τη βιοποικιλότητα πρέπει να συνάδει με τους γενικούς στόχους των εν λόγω μέσων (π.χ. περιφερειακή ανάπτυξη, ανάπτυξη και θέσεις απασχόλησης, ανάπτυξη αγροτικών περιοχών κ.λπ.). Μόνο στο πρόγραμμα LIFE προβλέπεται ειδική χρηματοδότηση για τη φύση και τη βιοποικιλότητα.

09

Για την περίοδο 2007-2013, η Επιτροπή θεωρεί ότι στους στόχους για τη βιοποικιλότητα συμβάλλει επίσης ένα πρόσθετο κονδύλι 0,8 δισεκατομμυρίων ευρώ στον τομέα του προϋπολογισμού που αφορά τον τουρισμό (προαγωγή φυσικών πόρων)¹.

10

Γενικά, η Επιτροπή εκτιμά ότι η **άμεση** συνεισφορά του ΕΤΠΑ στους στόχους για τη βιοποικιλότητα ανέρχεται σε 13,2 δισεκατομμύρια ευρώ (ποσό που έχει αποφασιστεί να χορηγηθεί για την περίοδο προγραμματισμού 2007-2013), λαμβανομένων υπόψη των ακόλουθων κατηγοριών δαπανών: 44 (Διαχείριση οικιακών και βιομηχανικών αποβλήτων), 46 (Επεξεργασία ύδατος (λύματα)), 48 (Ολοκληρωμένη πρόληψη και έλεγχος της ρύπανσης), 49 (Περιορισμός των κλιματικών αλλαγών και προσαρμογή σε αυτές), 50 (Αποκατάσταση βιομηχανικών χώρων και μολυσμένης γης), 53 (Πρόληψη κινδύνων), 54 (Άλλα μέτρα για την προστασία του περιβάλλοντος και την πρόληψη κινδύνων), 56 (Προστασία και ανάπτυξη της φυσικής κληρονομιάς), με συντελεστή προεξόφλησης 40 % για όλες τις εν λόγω κατηγορίες. Περισσότερες λεπτομέρειες σχετικά με τη μεθοδολογία διατίθενται στην έκθεση της ΕΕ αναφορικά με τη σύμβαση για τη βιολογική ποικιλότητα².

1 <http://www.cbd.int/financial/oda/European%20commission-preliminary-reporting-framework-2014-en.xlsx>

2 <http://www.cbd.int/financial/oda/European%20commission-preliminary-reporting-framework-2014-en.xlsx>

12

Στις αρχές του 2011 η Επιτροπή εξέδωσε ανακοίνωση με τίτλο «Συμβολή της περιφερειακής πολιτικής στη βιώσιμη ανάπτυξη στο πλαίσιο της στρατηγικής “Ευρώπη 2020”», η οποία περιλαμβάνει στρατηγικές κατευθύνσεις, συμβουλές και ορθές πρακτικές σχετικά με τις υπηρεσίες οικοσυστημάτων και τη βιοποικιλότητα. Εν συνέχεια, το 2012 και το 2013 δημοσιεύθηκαν δύο έγγραφα καθοδήγησης τα οποία συνδέονταν εξ ολοκλήρου ή εν μέρει με τη βιοποικιλότητα, με τίτλο «The guide to multi-benefit cohesion policy investments in nature and green infrastructure» (Οδηγός για τα πολλαπλά οφέλη των επενδύσεων της πολιτικής συνοχής στη φύση και στις πράσινες υποδομές) και «Guide on Connecting smart and sustainable growth through smart specialisation» (Οδηγός για τη σύνδεση της έξυπνης και βιώσιμης ανάπτυξης μέσω της έξυπνης εξειδίκευσης), αντίστοιχα.

Επιπλέον, ο κανονισμός περί κοινών διατάξεων (ΕΕ) αριθ. 1303/2013 παρέχει στην Επιτροπή τη δυνατότητα να προσφέρει στα κράτη μέλη συνδρομή για την εκπόνηση και την αξιολόγηση έργων για την περίοδο 2014-2020 (βλέπε άρθρο 58 με τίτλο «Τεχνική συνδρομή με πρωτοβουλία της Επιτροπής»).

Παρατηρήσεις

19

Κατά τη διάρκεια του 2012 και στις αρχές του 2013 η Επιτροπή κατάρτισε αρχικές κατευθυντήριες γραμμές για την παρακολούθηση των δαπανών που σχετίζονται με τη βιοποικιλότητα στο πλαίσιο όλων των συναφών μέσων, περιλαμβανομένου και του ΕΤΠΑ.

20

Το ΕΤΠΑ προσφέρει επίσης δυνατότητες χρηματοδότησης για τον στόχο 5 (χωροκατακτητικά ξένα είδη).

Κοινή απάντηση στις παρατηρήσεις 22 έως 24

Η Επιτροπή είχε ενθαρρύνει τα κράτη μέλη να λάβουν περισσότερο υπόψη τη στήριξη για τα οικοσυστήματα και τη βιοποικιλότητα ακόμη και στο πλαίσιο των τότε μελλοντικών προγραμμάτων που έπρεπε να εκπονηθούν για την περίοδο 2014-2020.

Η Επιτροπή, προκειμένου να στηρίξει τα κράτη μέλη και τις αρχές τους στην απορρόφηση της χρηματοδότησης, συγκρότησε ειδική ομάδα εργασίας για τη

βιοποικιλότητα στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Δικτύου Περιβαλλοντικών και Διαχειριστικών Αρχών (EENA-MA), ενώ επίσης δημοσίευσε και τον οδηγό που αναφέρθηκε ανωτέρω. Μέσω διάφορων ενεργειών διασφαλίστηκε η συνεργασία με τα κράτη μέλη ειδικά για τον συγκεκριμένο τομέα (ομάδες εργασίας του Συμβουλίου).

Πλαίσιο 1

1. Η Επιτροπή καταβάλλει προσπάθειες ώστε να πείσει τα κράτη μέλη να συμπεριλάβουν τη φύση και τη βιοποικιλότητα στις επενδυτικές προτεραιότητές τους. Η Επιτροπή έχει δημοσιεύσει διάφορους οδηγούς σχετικά με το θέμα αυτό, όπως π.χ. τους οδηγούς με τίτλο «The economic benefits of the Natura 2000 network» (Τα οικονομικά οφέλη του δικτύου Natura 2000) και «Handbook on financing Natura 2000» (Οδηγός για τη χρηματοδότηση του δικτύου Natura 2000). Η Επιτροπή έχει επίσης προωθήσει ορθές πρακτικές και έχει διοργανώσει σειρά σεμιναρίων στα κράτη μέλη σχετικά με τη χρηματοδότηση του δικτύου Natura 2000.
2. Η Επιτροπή έχει προωθήσει τη διαφανή και χωρίς αποκλεισμούς εκπόνηση των επιχειρησιακών προγραμμάτων. Τα σεμινάρια σχετικά με τη χρηματοδότηση του δικτύου Natura 2000 που διοργανώθηκαν στα κράτη μέλη είχαν ως στόχο, μεταξύ άλλων, να ενισχύσουν τη συμμετοχή των ενδιαφερόμενων φορέων στην εκπόνηση των σχετικών επιχειρησιακών προγραμμάτων.
3. Η πρόοδος όσον αφορά την έγκριση σχεδίων διαχείρισης και άλλων μέτρων διαχείρισης ήταν βραδύτερη από ό,τι αναμενόταν αρχικά, ωστόσο, ορισμένα κράτη μέλη σημείωσαν πρόσφατα σημαντικές προόδους στον τομέα αυτό (π.χ. η Γαλλία, η Ουγγαρία και η Πολωνία).
4. Τα κράτη μέλη μπορούν να αξιοποιήσουν την τεχνική συνδρομή που τους παρέχεται για την ανάπτυξη ικανοτήτων μεταξύ των κοινωνικοοικονομικών εταίρων τους και των εταίρων τους από την κοινωνία των πολιτών. Εν προκειμένω, η συμμετοχή των εν λόγω εταίρων στα προγράμματα για την περίοδο 2014-2020 έχει ενισχυθεί, κυρίως με την έκδοση σχετικού «κώδικα δεοντολογίας».
5. Ενόψει της νομοθετικής πρόκλησης που συνιστούν η ανανέωση και η βελτίωση των επιδόσεων των προγραμμάτων δαπανών της ΕΕ — πρόκληση η οποία αφορά όλες τις ευρωπαϊκές πολιτικές και επιβάλλει τη συμμετοχή όλων των ευρωπαϊκών οργάνων και των κρατών μελών για την αντιμετώπισή της— η Επιτροπή επιδίωξε να διευκολύνει την πρόσβαση των πολιτών και των επιχειρήσεων της ΕΕ σε χρηματοδότηση από την Ένωση. Ωστόσο, απαιτούνται διοικητικά μέτρα

προκειμένου να διασφαλίζεται ότι τα έργα εκτελούνται σύμφωνα με τις προτεραιότητες και τους κανόνες επιλεξιμότητας του επιχειρησιακού προγράμματος. Διατίθεται τεχνική συνδρομή για τη βελτίωση των διοικητικών ικανοτήτων των δυνητικών δικαιούχων.

25

Η Επιτροπή είναι της άποψης ότι οι επενδύσεις στη φύση και τη βιοποικιλότητα συνάδουν άρρηκτα με προτεραιότητες του ΕΤΠΑ, όπως η ανάπτυξη και η δημιουργία θέσεων απασχόλησης, η αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής και η μείωση του κοινωνικού αποκλεισμού. Τον Ιούνιο του 2013 η Επιτροπή εξέδωσε κατευθυντήριες γραμμές σχετικά με τον τρόπο με τον οποίο οι επενδύσεις στη βιοποικιλότητα μπορούν να αποφέρουν πολλαπλά κοινωνικοοικονομικά οφέλη και να διευκολύνουν την ολοκληρωμένη περιφερειακή ανάπτυξη, π.χ. «The Guide to Multi-Benefit Cohesion Policy Investments in Nature and Green Infrastructure».

28

Η Επιτροπή έχει δρομολογήσει σύμβαση για τη βελτίωση της αρχικής μεθοδολογίας για την παρακολούθηση των δαπανών που σχετίζονται με τη βιοποικιλότητα. Προβλέπεται η διοργάνωση σεμιναρίου με στόχο, αφενός, την ενημέρωση των κρατών μελών και των ενδιαφερόμενων φορέων σχετικά με τη μεθοδολογία της Επιτροπής για την παρακολούθηση των δαπανών και, αφετέρου, την ανταλλαγή ορθών πρακτικών.

Το σύστημα κατηγοριοποίησης είναι ένα εργαλείο του συστήματος πληροφοριών και δεν καθορίζει την επιλεξιμότητα. Με το άρθρο 37 παράγραφος 1 στοιχείο δ) του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1083/2006 περί κοινών διατάξεων για το ΕΤΠΑ, το Ταμείο Συνοχής και το ΕΚΤ (για την περίοδο 2007-2013) καθιερώθηκε το εν λόγω σύστημα και κατέστη σαφές ότι η κατηγοριοποίηση ήταν ενδεικτική. Η ακριβής αποτύπωση ολοκληρωμένων έργων σε ένα τέτοιο σύστημα πληροφοριών συνιστά ιδιαίτερη πρόκληση.

29

Τα προπαρασκευαστικά μέτρα αποτελούν συχνά απαραίτητη προϋπόθεση για την υλοποίηση μέτρων επιτόπου διατήρησης, πράσινων υποδομών και μέτρων αποκατάστασης. Στα επιχειρησιακά προγράμματα της περιόδου 2014-2020, τα κράτη μέλη πρέπει να δώσουν προτεραιότητα σε εργασίες επιτόπου διατήρησης, πράσινων υποδομών και αποκατάστασης βάσει προηγούμενων προπαρασκευαστικών μελετών.

Πλαίσιο 4 — Τρίτη περίπτωση

Η έλλειψη ορθού κτηματολογίου στη χώρα αποτελεί σοβαρό εμπόδιο για τον χωροταξικό σχεδιασμό και την ανάπτυξη σε πολλούς τομείς, συμπεριλαμβανομένου του περιβάλλοντος. Η Επιτροπή και οι ρουμανικές αρχές συμφώνησαν να αποτελέσει μία από τις βασικές προτεραιότητες χρηματοδότησης για την περίοδο προγραμματισμού 2014-2020.

Πλαίσιο 5 — Πρώτη περίπτωση

Στο πλαίσιο της επιμερισμένης διαχείρισης ένα κράτος μέλος είναι υπεύθυνο για την προετοιμασία, την επιλογή και την υλοποίηση έργων η αξία των οποίων δεν υπερβαίνει τα 50 εκατομμύρια ευρώ.

Η Επιτροπή θα λάβει υπόψη τις παρατηρήσεις του Ελεγκτικού Συνεδρίου κατά τις διαπραγματεύσεις σχετικά με το επιχειρησιακό πρόγραμμα «Περιβάλλον» της Τσεχικής Δημοκρατίας για την περίοδο 2014-2020, προκειμένου να ενθαρρύνει τη λήψη μέτρων για την αντιμετώπιση του εν λόγω ζητήματος (αποφυγή καθυστερήσεων στη διαδικασία έγκρισης και συχνών τροποποιήσεων της εμβέλειας των έργων).

Πλαίσιο 5 — Δεύτερη περίπτωση

Η εκπόνηση τεκμηρίωσης για το εθνικό πρόγραμμα για την προστασία του αγριόκουρκου ήταν ένα μόνο στοιχείο του έργου. Τα άλλα στοιχεία ήταν η παρακολούθηση του πληθυσμού αγριόκουρκου στην Πολωνία, η παρακολούθηση της κατάστασης διατήρησης του οικοτόπου του σε 39 τοποθεσίες και η διεξαγωγή 20 εργαστηρίων εμπειρογνομώνων. Όλες οι εν λόγω συνιστώσες του έργου υλοποιήθηκαν. Κατά συνέπεια, το έργο συνέβαλε στη βελτίωση της βάσης γνώσεων σχετικά με την κατάσταση διατήρησης του αγριόκουρκου στην Πολωνία. Το υλικό τεκμηρίωσης που καταρτίστηκε για τον σκοπό της έγκρισης του εθνικού προγράμματος είναι στη διαδικασία της αναθεώρησης από τον δικαιούχο βάσει των παρατηρήσεων της Γενικής Διεύθυνσης Προστασίας του Περιβάλλοντος.

Πλαίσιο 5 — Τρίτη περίπτωση

Η εκπόνηση και η έγκριση εθνικών προγραμμάτων δράσης για την προστασία ειδών είναι χρονοβόρα διαδικασία (απαιτεί διαβουλεύσεις με διάφορες αρχές και ενδιαφερόμενους φορείς σε εθνικό, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο). Το υλικό τεκμηρίωσης που έχει καταρτιστεί στο πλαίσιο έργων του ΕΤΠΑ αποτελεί βασική συνιστώσα για τα μελλοντικά προγράμματα. Βελτιώνει επίσης τη βάση γνώσεων για τα είδη, η οποία μπορεί να χρησιμοποιείται κατά τον σχεδιασμό μέτρων επιτόπου διατήρησης (ακόμη

και ελλείπει εθνικών προγραμμάτων). Με τη συμμετοχή όλων των ενδιαφερόμενων μερών, η Γενική Διεύθυνση Προστασίας του Περιβάλλοντος θέσπισε πρόσφατα διαδικασία για την έγκριση προγραμμάτων προστασίας συγκεκριμένων ειδών, διασφαλίζοντας με τον τρόπο αυτό την ενδεδειγμένη βιωσιμότητα των έργων βιοποικιλότητας.

31

Η Επιτροπή συμφωνεί ότι πρέπει να πραγματοποιούνται αξιολογήσεις του αντίκτυπου των προγραμμάτων βάσει των δραστηριοτήτων τους. Η αξιολόγηση του αντίκτυπου των έργων θα μπορούσε επίσης να θεωρηθεί ορθή πρακτική, παρότι το κόστος της αξιολόγησης σε επίπεδο έργου μπορεί να είναι δυσανάλογα υψηλό. Ως εκ τούτου, στους κανονισμούς για την περίοδο 2014-2020 θεσπίζεται η υποχρέωση των κρατών μελών να αξιολογούν τον αντίκτυπο κάθε άξονα προτεραιότητας τουλάχιστον μία φορά κατά τη διάρκεια της περιόδου προγραμματισμού.

Πλαίσιο 6 — Τρίτη περίπτωση

Η Επιτροπή εντόπισε παράβαση της νομοθεσίας της ΕΕ όσον αφορά τα εθνικά αναπτυξιακά έργα στην παραλία Sulina και κίνησε διαδικασία επί παραβάσει (υπόθεση 2010/4024, αποστολή προειδοποιητικής επιστολής στη Ρουμανία στις 7.5.2010).

33

Η αποτελεσματική παρακολούθηση του αντίκτυπου της επένδυσης στη βιοποικιλότητα προϋποθέτει κατάλληλους δείκτες και στατιστικά στοιχεία. Οι εν λόγω δείκτες πρέπει να συμφωνούνται στο στάδιο του σχεδιασμού του έργου. Σε πολλά έργα που έχουν σχεδιαστεί για την προώθηση της βιοποικιλότητας, είναι αναμενόμενο να μεσολαβήσει ένα χρονικό διάστημα από τη λήψη των μέτρων μέχρι την εμφάνιση ενδείξεων θετικών αποτελεσμάτων σε επίπεδο βιοποικιλότητας. Μπορούν μεν να δημιουργηθούν οι κατάλληλες φυσικές και υδρολογικές συνθήκες, αλλά η συγκρότηση υγιών οικοσυστημάτων και πλούσιας βιοποικιλότητας απαιτεί χρόνο. Θα πρέπει να αναπτύσσονται ειδικοί δείκτες επιτυχίας ανά έργο και να συμφωνούνται κατά το στάδιο του σχεδιασμού του έργου. Σε πολλές περιπτώσεις ενδέχεται να πρέπει να περάσουν αρκετά χρόνια μετά την επίσημη περάτωση του έργου για να διαπιστωθούν μετρήσιμες θετικές επιπτώσεις στη βιοποικιλότητα.

Συνεπώς, αποτελεί πρόκληση η διαδικασία της δημιουργίας δεικτών αποτελεσμάτων για την παρακολούθηση και αξιολόγηση των επιπτώσεων στη βιοποικιλότητα. Η διαδικασία αυτή απαιτεί ολοκληρωμένη συλλογή δεδομένων και διεύρυνση της βάσης γνώσεων που διαθέτουμε.

Η στήριξη για δράσεις - όπως η χαρτογράφηση και η αξιολόγηση του οικοσυστήματος και των υπηρεσιών του στο πλαίσιο της στρατηγικής για τη βιοποικιλότητα «ΕΕ 2020» - θα έχει ως αποτέλεσμα την καλύτερη κατανόηση της παρούσας κατάστασης της βιοποικιλότητας, τον καθορισμό εποικοδομητικών στόχων διατήρησης/αποκατάστασης, και την ορθή παρακολούθηση και αξιολόγηση.

Κοινή απάντηση στο σημείο 34 και στο πλαίσιο 9

Η ανάλυση της παρακολούθησης των επιχειρησιακών προγραμμάτων του ΕΤΠΑ πρέπει να λαμβάνει υπόψη τους κανόνες της ΕΕ. Από αυτή την άποψη, η παρακολούθηση των ισπανικών προγραμμάτων (με τους αντίστοιχους δείκτες τους) έγινε ορθά μέσω των ετήσιων εκθέσεων υλοποίησης. Στις εν λόγω εκθέσεις περιλαμβάνονται η παρακολούθηση σε επίπεδο προγράμματος (και όχι σε επίπεδο έργου) και τιμές δεικτών όπως: «Δράσεις που αναπτύχθηκαν σε περιοχές Natura 2000», «Έκταση που αποκαταστάθηκε», «Προβλεπόμενες δράσεις για την αποκατάσταση και αναζωογόνηση του περιβάλλοντος», «Αριθμός περιβαλλοντικών έργων», «Μήκος ακτών που επηρεάζονται», «Δράσεις για την αποκατάσταση των οικοτόπων και των ειδών στο δίκτυο Natura».

35

Η Επιτροπή συμφωνεί με το Ελεγκτικό Συνέδριο ότι η απουσία παρακολούθησης εμποδίζει την αξιολόγηση των επιτευγμάτων. Ωστόσο, για την περίοδο 2014-2020, τα κράτη μέλη υποχρεούνται να εφαρμόζουν διαδικασίες που να διασφαλίζουν ότι όλες οι πράξεις που χρηματοδοτούνται από το πρόγραμμα περιλαμβάνουν αποτελεσματικό σύστημα δεικτών.

37

Στο πλαίσιο της επιμερισμένης διαχείρισης, τα κράτη μέλη και οι αρχές τους υλοποιούν τα έργα και οφείλουν να διασφαλίζουν τη βιωσιμότητά τους, περιλαμβανομένης της ενδεχόμενης συντήρησης και χρηματοδοτικής στήριξης μέσω τοπικών, περιφερειακών ή εθνικών ταμείων.

Επιπλέον, η δέσμευση της τοπικής κοινότητας ή μιας περιβαλλοντικής ΜΚΟ για τη συντήρηση μιας τοποθεσίας μετά τις βελτιώσεις είναι εξίσου σημαντική για την επίτευξη βιώσιμου αποτελέσματος. Κάτι τέτοιο προϋποθέτει ότι το επίπεδο επένδυσης (ανθρώπινων και υλικών πόρων, πέραν των χρηματοδοτικών) έχει καταγραφεί πριν από την έναρξη του έργου και ότι η κοινότητα/ΜΚΟ συμφωνεί στην πραγματοποίηση των εν λόγω επενδύσεων κατά την ολοκλήρωση της υλοποίησης του έργου.

40

Τα κράτη μέλη και οι αρχές τους επιλέγουν και υλοποιούν τα συγχρηματοδοτούμενα έργα. Στο πλαίσιο αυτό, είναι επιφορτισμένα με την ευθύνη της διασφάλισης της οικονομικής βιωσιμότητας των έργων που λαμβάνουν στήριξη, περιλαμβανομένης της αναγκαίας σύνδεσης με τοπικά, περιφερειακά και εθνικά χρηματοδοτικά μέσα σε μεσοπρόθεσμο και μακροπρόθεσμο ορίζοντα. Για την περίοδο 2014-2020 έχουν ενισχυθεί οι δυνατότητες ανάπτυξης χρηματοδοτικών μηχανισμών μέσω της πολιτικής συνοχής και τα κράτη μέλη θα μπορούσαν επίσης να κάνουν χρήση των εν λόγω νέων δυνατοτήτων στον τομέα της προστασίας της φύσης και της βιοποικιλότητας.

Πλαίσιο 11 — Δεύτερη περίπτωση

Μεταξύ των ζητημάτων που εξετάσαν οι φορείς υλοποίησης του έργου κατά την επιλογή των βισόνων που τοποθετήθηκαν στο πάρκο ήταν η γενετική ποικιλία και η βιωσιμότητα του πληθυσμού. Μετά το τέλος του έργου, και με χρήση ιδίων πόρων, τοποθετήθηκαν πέντε ακόμη βίσονες, ενώ γεννήθηκαν τρεις ακόμη νέοι βίσονες σε άγρια κατάσταση.

Πλαίσιο 11 — Τρίτη περίπτωση

Κατά τον χρόνο του ελέγχου, το σχέδιο διαχείρισης του πάρκου ήταν στη διαδικασία έγκρισης από το Υπουργείο Περιβάλλοντος σύμφωνα με τους κανόνες της εθνικής νομοθεσίας.

Πλαίσιο 11 — Τέταρτη περίπτωση

Ο συντονισμός διασφαλίζεται από τη διαχειριστική αρχή για το επιχειρησιακό πρόγραμμα «Περιβάλλον» για την περίοδο 2007-2013, που καταρτίστηκε υπό την ευθύνη του Υπουργείου Περιβάλλοντος και Κλιματικής Αλλαγής.

Συμπεράσματα και συστάσεις

41

Η Επιτροπή αναμένει ότι ο καθορισμός ειδικών στόχων και δεικτών αποτελεσμάτων για τα επιχειρησιακά προγράμματα κατά τη νέα περίοδο προγραμματισμού (2014-2020), που θα καλύπτουν, κατά περίπτωση, και τη βιοποικιλότητα, θα βελτιώσει τις ικανότητες της Επιτροπής σε επίπεδο παρακολούθησης και υποβολής εκθέσεων.

Οι προπαρασκευαστικές εργασίες, συμπεριλαμβανομένων όσων χρηματοδοτούνται από το ΕΤΠΑ, αποτελούν απαραίτητη προϋπόθεση για την ορθή εκτέλεση των

έργων. Θέτουν τα θεμέλια για τις μελλοντικές παρεμβάσεις (και για την εξασφάλιση των οφελών βιοποικιλότητας). Αναμένεται ότι οι εν λόγω δράσεις θα λάβουν στήριξη από το ΕΤΠΑ, ωστόσο, για την εκτέλεση των έργων, θα μπορούσαν να χρησιμοποιηθούν επίσης και άλλα ταμεία της ΕΕ (όπως το ΕΓΤΑΑ), καθώς και εθνικοί πόροι.

42

Τα κράτη μέλη επιλέγουν τις προτεραιότητες τους όσον αφορά τη χρήση του ΕΤΠΑ ανάλογα με τα ειδικά χαρακτηριστικά τους και τις ιδιαίτερες ανάγκες και καταστάσεις που τα χαρακτηρίζουν. Στο πλαίσιο αυτό, η Επιτροπή έχει παράσχει περαιτέρω στήριξη στα κράτη μέλη όσον αφορά τη δυνητική χρήση του ΕΤΠΑ για τη βιοποικιλότητα κατά την περίοδο 2014-2020 (οδηγός για τα πολλαπλά οφέλη των επενδύσεων της πολιτικής συνοχής στη φύση και στις πράσινες υποδομές, οδηγός για τη χρηματοδότηση του δικτύου Natura, σεμινάρια στα κράτη μέλη σχετικά με τη χρηματοδότηση του Natura 2000) και θα συνεχίσει να το πράττει, π.χ. μέσω επικείμενης καθοδήγησης σχετικά με την προστασία της βιοποικιλότητας.

Σύσταση 1 α)

Η Επιτροπή αποδέχεται τη σύσταση. Κατά συνέπεια, έχει αρχίσει να στηρίζει τα κράτη μέλη στον καθορισμό των προτεραιοτήτων τους για την αποκατάσταση της βιοποικιλότητας στο πλαίσιο σχετικών επιχειρησιακών προγραμμάτων. Τα κράτη μέλη, στο πλαίσιο της επιμερισμένης διαχείρισης των διαρθρωτικών ταμείων, προτείνουν στόχους και επιλέγουν επενδυτικές προτεραιότητες ανάλογα με τις ιδιαίτερες ανάγκες τους, οι οποίες αποτελούν αντικείμενο διαπραγμάτευσης με την Επιτροπή. Αυτές συνδέονται με δείκτες αποτελεσμάτων και υλοποιήσεων. Μετά την έγκριση του προγράμματος, επιλέγουν και υλοποιούν τα έργα. Μολονότι στο πλαίσιο της περιόδου προγραμματισμού 2014-2020 η βιοποικιλότητα δεν αποτελεί προτεραιότητα στο πλαίσιο της θεματικής συγκέντρωσης που προβλέπεται στον κανονισμό για το ΕΤΠΑ (άρθρο 4), η Επιτροπή έχει εκδώσει ειδικό έγγραφο καθοδήγησης για τις διαχειριστικές αρχές, με τίτλο «The guide to multi-benefit cohesion policy investments in nature and green infrastructure», προκειμένου να συνδράμει τις αρχές στην εν λόγω διαδικασία.

Στο πλαίσιο της στρατηγικής της ΕΕ για τη βιοποικιλότητα με ορίζοντα το 2020, βάσει της δράσης 5 προβλέπεται ότι τα κράτη μέλη, επικουρούμενα από την Επιτροπή, θα χαρτογραφήσουν και θα εκτιμήσουν την κατάσταση των οικοσυστημάτων και των οικοσυστημικών υπηρεσιών στην επικράτειά τους μέχρι το 2014. Οι υπηρεσίες της Επιτροπής (Γενική Διεύθυνση Περιβάλλοντος —ΓΔ ENV— και

Κοινό Κέντρο Ερευνών —ΓΔ JRC), σε συνεργασία με τον Ευρωπαϊκό Οργανισμό Περιβάλλοντος, εκπόνησαν δύο εκθέσεις τις οποίες μπορούν να χρησιμοποιήσουν τα κράτη μέλη κατά την εκτέλεση των εν λόγω εργασιών.

Στο πλαίσιο της δράσης 6α της ίδιας στρατηγικής προβλέπεται επίσης ότι, μέχρι το 2014, τα κράτη μέλη, επικουρούμενα από την Επιτροπή, θα διαμορφώσουν στρατηγικό πλαίσιο καθορισμού προτεραιοτήτων για την αποκατάσταση οικοσυστημάτων σε υποεθνικό, εθνικό και ενωσιακό επίπεδο. Η Επιτροπή έχει δημοσιεύσει δύο συμβουλευτικές εκθέσεις για το θέμα αυτό, περιλαμβανομένης μίας που αφορά την εκτίμηση του κόστους υλοποίησης του στόχου για αποκατάσταση του 15 % των υποβαθμισμένων οικοσυστημάτων έως το 2020, και έχει εκδώσει συστάσεις προς τα κράτη μέλη.

Η Επιτροπή προτίθεται να δημοσιεύσει κατευθυντήριες γραμμές σχετικά με την προστασία της βιοποικιλότητας, οι οποίες θα βοηθήσουν τα κράτη μέλη να εντοπίσουν ευκαιρίες στο πλαίσιο του ΕΤΠΑ, μεταξύ άλλων δυνατοτήτων.

Σύσταση 1 β)

Η Επιτροπή αποδέχεται τη σύσταση. Οι συμφωνίες εταιρικής σχέσης οι οποίες αποτελούν αντικείμενο διαπραγμάτευσης μεταξύ της Επιτροπής και κάθε κράτους μέλους αποτελούν σημαντικό μέσο για τη διασφάλιση της συμπληρωματικότητας μεταξύ των διαφόρων ταμείων της ΕΕ. Τα επιχειρησιακά προγράμματα και τα προγράμματα αγροτικής ανάπτυξης θα ελεγχθούν στο πλαίσιο εσωτερικών διυπηρεσιακών διαβουλεύσεων με στόχο τη μεγιστοποίηση της συμπληρωματικότητας μεταξύ του ΕΤΠΑ και του ΕΓΤΑΑ. Για όλες τις πτυχές που άπτονται του δικτύου Natura 2000, ο εν λόγω έλεγχος στηρίζεται στο πλαίσιο δράσης προτεραιότητας.

Σύσταση 1 γ)

Τα κράτη μέλη είναι κατά κύριο λόγο υπεύθυνα για την υλοποίηση των προγραμμάτων που υπόκεινται στο καθεστώς επιμερισμένης διαχείρισης. Ως εκ τούτου, η Επιτροπή θεωρεί ότι η εν λόγω σύσταση πρέπει να απευθυνθεί στις αρχές που είναι αρμόδιες για το εκάστοτε πρόγραμμα. Δυνάμει των συναφών νομοθετικών διατάξεων, η επιτροπή παρακολούθησης του προγράμματος, στην οποία η Επιτροπή συμμετέχει με καθεστώς παρατηρητή, διαδραματίζει πρωτεύοντα ρόλο όσον αφορά την παρακολούθηση της προόδου και την αντιμετώπιση των δυσκολιών κατά την υλοποίηση. Η Επιτροπή, μέσω της εξέτασης των ετήσιων εκθέσεων υλοποίησης και μέσω των ετήσιων συνεδριάσεων επανεξέτασης που

πραγματοποιεί, θα παρακολουθεί τις επιδόσεις των προγραμμάτων και θα εντοπίζει τυχόν εμπόδια ως προς την αποτελεσματική εκτέλεσή τους. Το πλαίσιο επιδόσεων αποτελεί πρόσθετο εργαλείο για τον σκοπό αυτόν.

Οι απαιτήσεις παρακολούθησης και αξιολόγησης θα είναι σαφέστερες κατά την περίοδο 2014-2020, με την υποβολή ετήσιων εκθέσεων για την επιλογή έργων και για τις δαπάνες ανά θέμα και με τον καθορισμό ειδικών δεικτών αποτελεσμάτων, κοινών δεικτών υλοποιήσεων και ειδικών δεικτών υλοποιήσεων, καθώς και αξιολογήσεων επιπτώσεων.

Τα επιχειρησιακά προγράμματα θα περιλαμβάνουν κοινούς δείκτες και ενδέχεται να περιλαμβάνουν και ειδικούς δείκτες ανά πρόγραμμα (όπως π.χ. για τη βιοποικιλότητα, κατά περίπτωση), οι οποίοι θα χρησιμοποιούνται από τις διαχειριστικές και εκτελεστικές αρχές για την παρακολούθηση της υλοποίησης των προγραμμάτων και για την κατάλληλη σχετική ενημέρωση της Επιτροπής. Ως εκ τούτου, από το 2016 η Επιτροπή θα λαμβάνει ετήσια δεδομένα και εκθέσεις υλοποίησης που θα παρέχουν καλύτερη εικόνα της προόδου και των επιδόσεων.

43

Για την περίοδο 2007-2013, μεταξύ των κατηγοριών δαπανών περιλαμβάνεται και μια κατηγορία που αφορά τη βιοποικιλότητα και το δίκτυο Natura 2000. Για την περίοδο 2014-2020, τα δύο αυτά σκέλη θα χωριστούν σε δύο διαφορετικές κατηγορίες. Ωστόσο, σε πολλές περιπτώσεις η βιοποικιλότητα αποτελεί δευτερεύοντα στόχο μιας παρέμβασης (με πρωταρχικό στόχο την πρόληψη κινδύνων, τη μείωση της ρύπανσης κ.λπ.) και είναι επόμενο οι εν λόγω παρεμβάσεις να κατηγοριοποιούνται σύμφωνα με τους πρωτεύοντες στόχους τους. Πολύ συχνά, τα έργα που λαμβάνουν στήριξη από το ΕΤΠΑ μπορούν να συμβάλουν στην επίτευξη πολλαπλών στόχων.

44

Εξυπακούεται ότι θα τηρηθεί η αρχή της ολοκλήρωσης των επενδύσεων που έχουν πραγματοποιηθεί σε προπαρασκευαστικό στάδιο. Ωστόσο, οι επενδύσεις που απαιτούνται για την υλοποίηση των δράσεων που θα αποφέρουν τα οφέλη βιοποικιλότητας δεν θα προέλθουν αποκλειστικά από το ΕΤΠΑ.

Κατά την εκπόνηση των επιχειρησιακών προγραμμάτων για την περίοδο 2014-2020, η Επιτροπή συνέστησε σε ορισμένες περιπτώσεις στα κράτη μέλη να κάνουν χρήση του ΕΤΠΑ για επενδύσεις και όχι για μελέτες· σε ό,τι αφορά τη βιοποικιλότητα, κάτι τέτοιο θα είχε ως

αποτέλεσμα την ταχύτερη και αποτελεσματικότερη υλοποίηση των σχεδίων προστασίας και διαχείρισης.

45

Οι χρηματοδοτικές συνεισφορές δεν είναι ο μοναδικός τρόπος εξασφάλισης μακροπρόθεσμης βιωσιμότητας. Οι τοπικές κοινότητες ή ΜΚΟ ενδέχεται να είναι πρόθυμες να παράσχουν τις αναγκαίες εισροές (ανθρώπινο δυναμικό και υλικούς πόρους), εφόσον οι διαστάσεις των εν λόγω εισροών έχουν διευκρινιστεί εκ των προτέρων.

Σύσταση 2 α)

Η Επιτροπή αποδέχεται τη σύσταση. Ανταποκρινόμενη στη συγκεκριμένη σύσταση, η Επιτροπή, στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Δικτύου Περιβαλλοντικών και Διαχειριστικών Αρχών (Enea-MA), θα επισημάνει την ανάγκη να δοθεί κατάλληλη συνέχεια στα προπαρασκευαστικά μέτρα μέσω πιο συγκεκριμένων μέτρων διατήρησης.

Σύσταση 2 β)

Η Επιτροπή συμφωνεί με τη συγκεκριμένη σύσταση. Στους κανονισμούς για την περίοδο 2014-2020, οι οποίοι εκδόθηκαν τον Δεκέμβριο του 2013, θεσπίζεται η υποχρέωση των κρατών μελών να αξιολογούν τον αντίκτυπο κάθε άξονα προτεραιότητας τουλάχιστον μία φορά κατά τη διάρκεια της περιόδου προγραμματισμού. Η φύση των εν λόγω αξιολογήσεων θα εξαρτάται από τους ειδικούς στόχους που θα τεθούν στο πλαίσιο των προς έγκριση προγραμμάτων. Στις περιπτώσεις που καθορίζονται σαφώς οι στόχοι όσον αφορά τη βιοποικιλότητα, απαιτούνται δείκτες υλοποιήσεων και αποτελεσμάτων, καθώς και διαδικασίες αξιολόγησης.

Σύσταση 2 γ)

Η Επιτροπή αποδέχεται τη σύσταση και έχει ήδη αρχίσει να προβαίνει στις ζητούμενες ενέργειες. Σύμφωνα με το άρθρο 13 του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1303/2013 περί κοινών διατάξεων, η Επιτροπή θα εκδώσει καθοδήγηση για τους δικαιούχους, που θα περιλαμβάνει πληροφορίες σχετικά με τον τρόπο αξιοποίησης της συμπληρωματικότητας των Ευρωπαϊκών Διαρθρωτικών και Επενδυτικών Ταμείων (ΕΔΕΤ) με άλλα μέσα της ΕΕ. Ο οδηγός που αναφέρθηκε ανωτέρω περιλαμβάνει επίσης μια ενότητα σχετικά με τη συμπληρωματικότητα.

Η Επιτροπή ανταλλάσσει πληροφορίες σε τακτική βάση και παρέχει συμβουλές στα κράτη μέλη σχετικά με τη χρήση διαφόρων κονδυλίων για τη βιοποικιλότητα, π.χ. μέσω της συντονιστικής ομάδας για τη φύση και τη

βιοποικιλότητα και της ομάδας εργασίας του Ευρωπαϊκού Δικτύου Περιβαλλοντικών Αρχών.

Η Επιτροπή αποδέχεται τη σύσταση και προβαίνει στις ζητούμενες ενέργειες. Στις εκτελεστικές πράξεις για την περίοδο 2014-2020 ορίζεται το αναθεωρημένο σύστημα κατηγοριοποίησης για την παροχή πληροφοριών σχετικά με τις επενδύσεις που πραγματοποιούνται στο πλαίσιο της πολιτικής συνοχής. Εντός του εν λόγω συστήματος πληροφοριών, η Επιτροπή έχει συγκροτήσει εσωτερικό μηχανισμό «παρακολούθησης της βιοποικιλότητας», που καθιστά δυνατή την καταγραφή των άμεσων και έμμεσων δαπανών για τη βιοποικιλότητα στο πλαίσιο του ΕΤΠΑ και του Ταμείου Συνοχής. Η αξιοπιστία των δεδομένων θα εξαρτάται από την ποιότητα των στοιχείων που διαβιβάζονται από τα κράτη μέλη.

Σύμφωνα με τις δεσμεύσεις της ΕΕ για ενσωμάτωση της διάστασης της βιοποικιλότητας και τις διεθνείς υποχρεώσεις που απορρέουν από τη σύμβαση για τη βιολογική ποικιλότητα, η Επιτροπή εργάζεται με στόχο την αποτελεσματικότερη παρακολούθηση των δαπανών για τη βιοποικιλότητα. Στις προγραμματικές δηλώσεις για το 2015 θα ενσωματωθεί ειδική ενότητα για την παρακολούθηση της βιοποικιλότητας, ενώ η Επιτροπή βελτιώνει επί του παρόντος τη μεθοδολογία για την παρακολούθηση της βιοποικιλότητας στο πλαίσιο του προϋπολογισμού της ΕΕ.

ΠΩΣ ΘΑ ΠΡΟΜΗΘΕΥΤΕΙΤΕ ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΤΗΣ ΕΕ

Δωρεάν εκδόσεις:

- ένα αντίτυπο:
από το EU Bookshop (<http://bookshop.europa.eu>).
- περισσότερα από ένα αντίτυπα ή αφίσες/χάρτες:
από τις αντιπροσωπείες της Ευρωπαϊκής Ένωσης (http://ec.europa.eu/represent_el.htm),
από τα γραφεία εκπροσώπησης στις εκτός ΕΕ χώρες (http://eeas.europa.eu/delegations/index_el.htm),
επικοινωνώντας με την υπηρεσία Άμεση Ευρώπη (http://europa.eu/eurodirect/index_el.htm) ή
καλώντας τον αριθμό 00 800 6 7 8 9 10 11 (δωρεάν τηλεφωνικός αριθμός από όλη την Ένωση) (*).

(*) Οι πληροφορίες παρέχονται δωρεάν, και οι κλήσεις είναι γενικώς δωρεάν (ενδέχεται όμως κάποιες κλήσεις που πραγματοποιούνται μέσω ορισμένων τηλεπικοινωνιακών φορέων ή από τηλεφωνικούς θαλάμους ή ξενοδοχεία να χρεώνονται).

Εκδόσεις επί πληρωμή:

- από το EU Bookshop (<http://bookshop.europa.eu>).

Συνδρομές επί πληρωμή:

- μέσω των εμπορικών αντιπροσώπων της Υπηρεσίας Εκδόσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (http://publications.europa.eu/others/agents/index_el.htm).

Η προστασία της βιοποικιλότητας αποτελεί βασική περιβαλλοντική προτεραιότητα για την ΕΕ, η οποία υλοποιείται μέσω της στρατηγικής της για τη βιοποικιλότητα με ορίζοντα το 2020 και διαφόρων συναφών πολιτικών και νομοθετημάτων της. Στην εν λόγω έκθεση, το Συνέδριο επικεντρώνεται στο Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης και στον ρόλο του στη χρηματοδότηση και στήριξη έργων τα οποία προωθούν άμεσα τη βιοποικιλότητα.



ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ
ΕΛΕΓΚΤΙΚΟ
ΣΥΝΕΔΡΙΟ



Υπηρεσία Εκδόσεων